

NON-ALKOLİK YAĞLI KARACİĞER HASTALIĞI

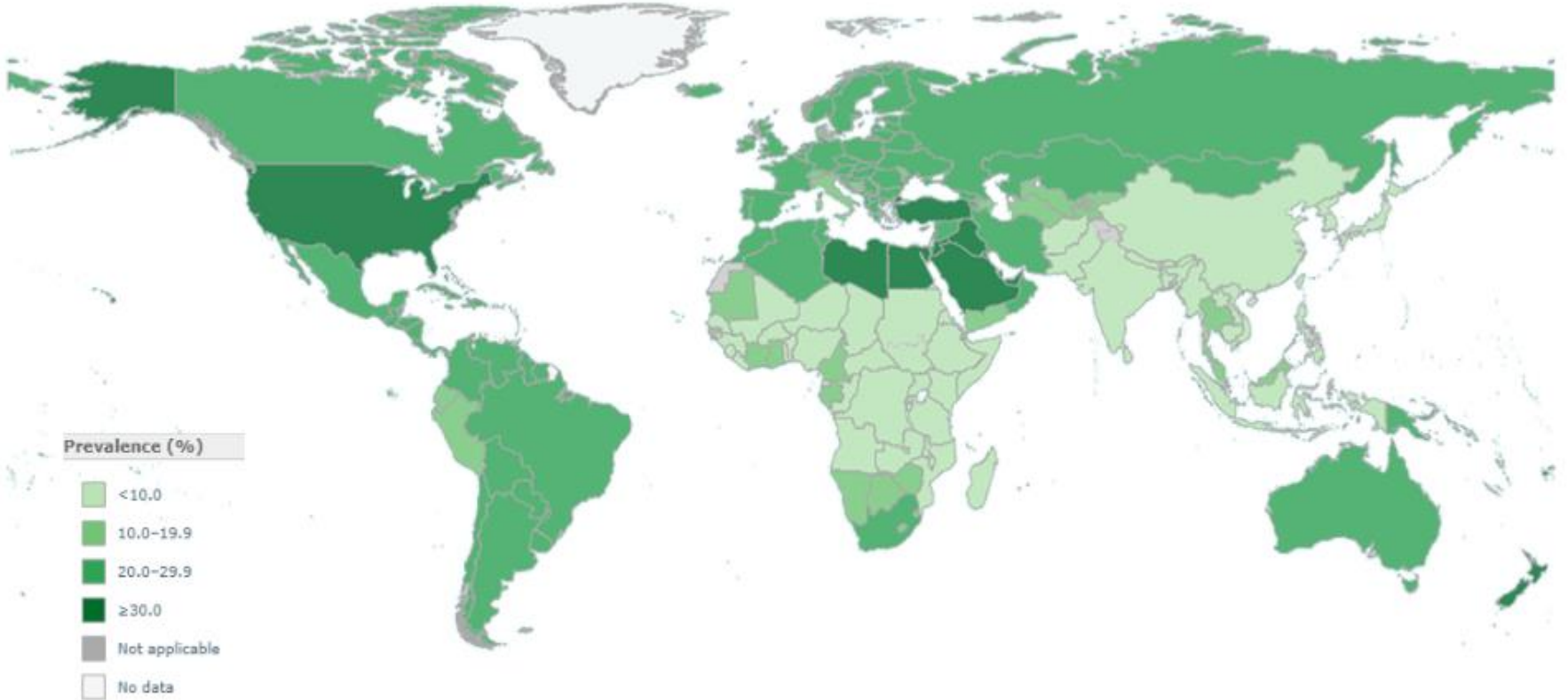
Prof Dr Yusuf Yılmaz

Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi Gastroenteroloji Bilim Dalı

dryusufyilmaz@gmail.com

Neden yağlı karaciğer hastalığı oluşur?

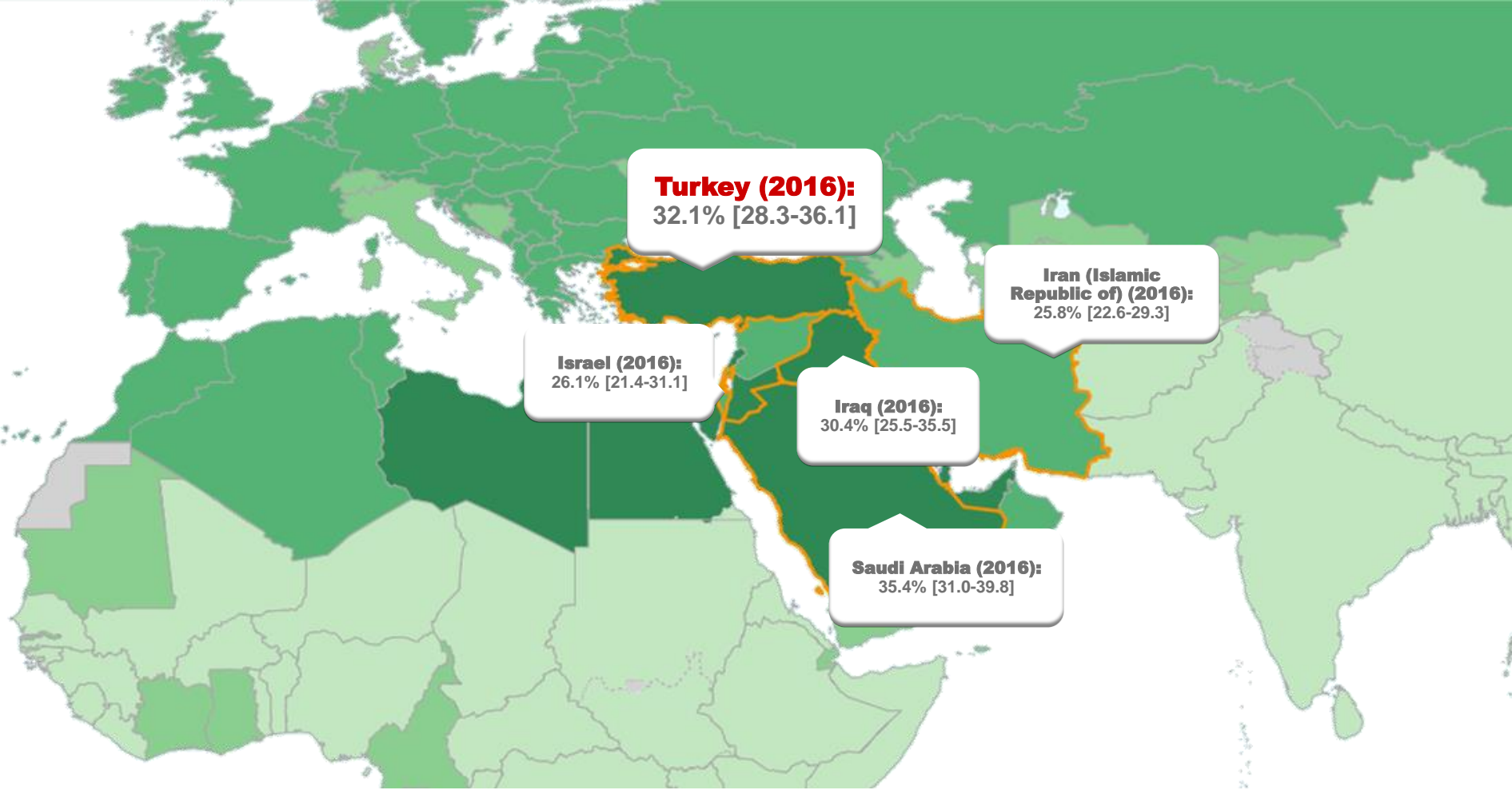
Dünyada 1.9 milyar fazla kilolu, 600 milyon obez var.

WHO 2016. Global Health Observatory Data.

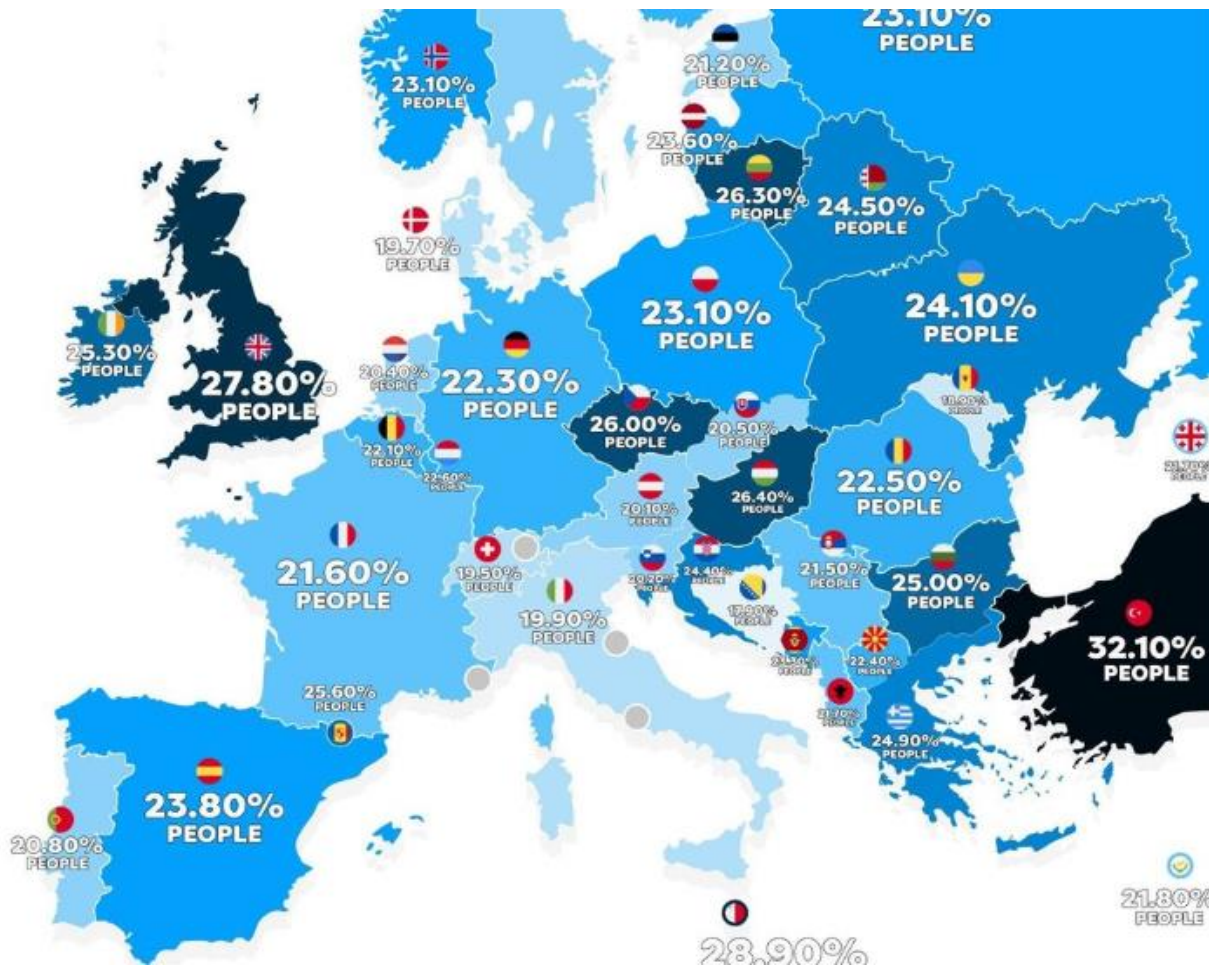
http://www.who.int/gho/ncd/risk_factors/overweight_obesity/obesity_adults/en/ Nov 1, 2018

Türkiye'de ve Orta Doğu'da obezite prevalansı

Avrupa'da ki en obez ülke:Türkiye

- The World Health Organization obesity research, conducted in 51 countries, reveals that 32.1% Turkish people are obese.

ABD Eyaletleri ve Avrupa Ülkeleri Arasındaki Obezite Oranları

1	West Virginia	37.70%
2	Mississippi	37.30%
3	Alabama	35.70%
4	Arkansas	35.70%
5	Louisiana	35.50%
6	Tennessee	34.80%
7	Kentucky	34.20%
8	Texas	33.70%
9	Oklahoma	32.80%
10	Michigan	32.50%
11	Indiana	32.50%
12	South Carolina	32.30%
13	Turkey	32.10%
14	Nebraska	32.00%
15	Iowa	32.00%
16	North Dakota	31.90%
17	North Carolina	31.80%
18	Missouri	31.70%
19	Illinois	31.60%
20	Ohio	31.50%
21	Georgia	31.40%
22	Alaska	31.40%
23	Kansas	31.20%
24	Wisconsin	30.70%

25	Delaware	30.70%
26	Pennsylvania	30.30%
27	Maine	29.90%
28	Maryland	29.90%
29	South Dakota	29.60%
30	Arizona	29.00%
31	Virginia	29.00%
32	Malta	28.90%
33	Oregon	28.70%
34	Washington	28.60%
35	New Mexico	28.30%
36	Minnesota	27.80%
37	UK	27.80%
38	Wyoming	27.70%
39	Florida	27.40%
40	New Jersey	27.40%
41	Idaho	27.40%
42	Vermont	27.10%
43	New Hampshire	26.60%
44	Rhode Island	26.60%
45	Hungary	26.40%
46	Lithuania	26.30%
47	Connecticut	26.00%
48	Czech Rep.	26.00%

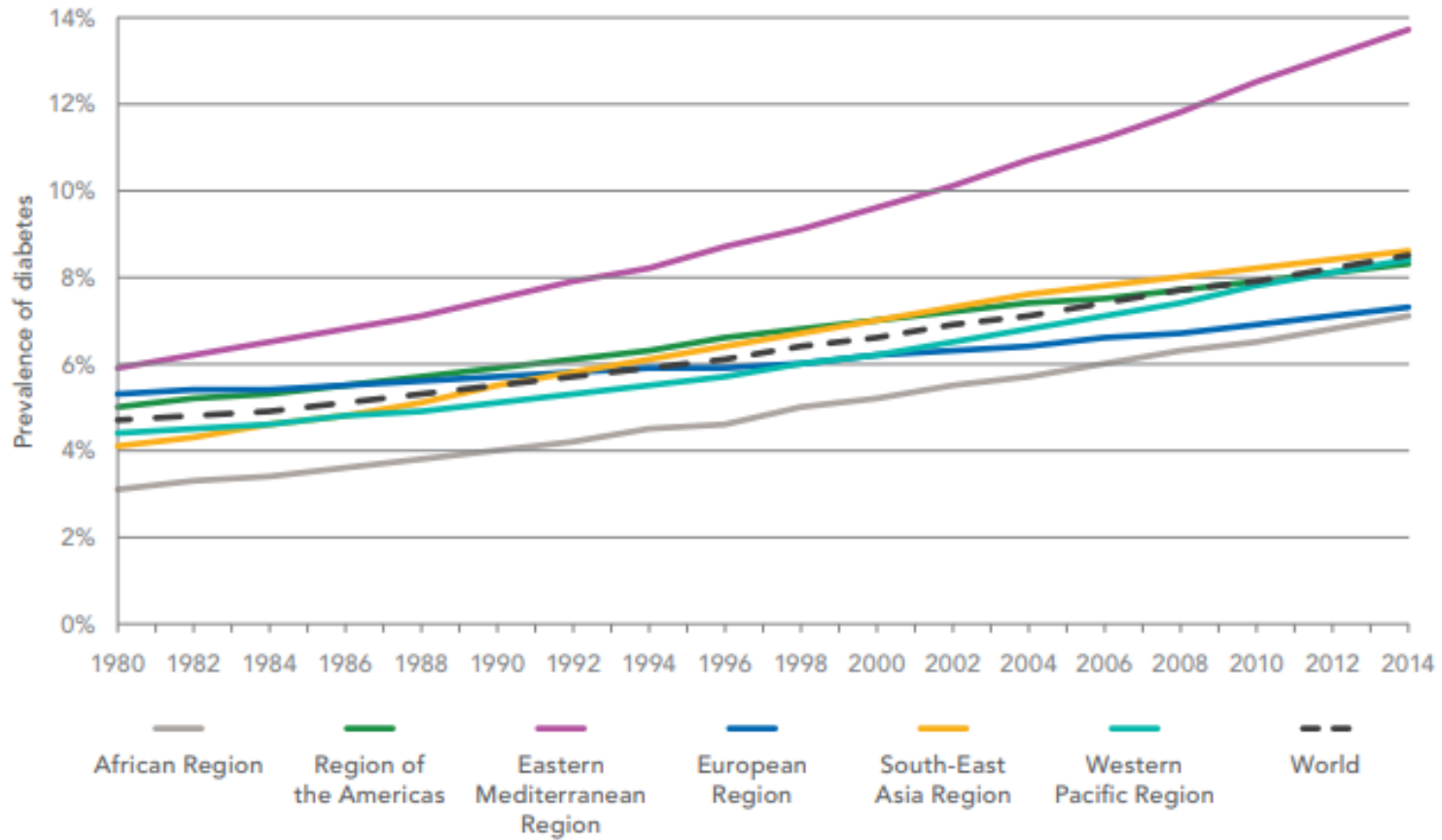
49	Nevada	25.80%
50	Andorra	25.60%
51	New York	25.50%
52	Montana	25.50%
53	Utah	25.40%
54	Ireland	25.30%
55	California	25.00%
56	Bulgaria	25.00%
57	Greece	24.90%
58	Belarus	24.50%
59	Croatia	24.40%
60	Ukraine	24.10%
61	Hawaii	23.80%
62	Spain	23.80%
63	Massachusetts	23.60%
64	Latvia	23.60%
65	Montenegro	23.30%
66	Russia	23.10%
67	Norway	23.10%
68	Poland	23.10%
69	DC	22.60%
70	Luxemburg	22.60%
71	Romania	22.50%
72	Macedonia	22.40%

73	Colorado	22.30%
74	Germany	22.30%
75	Finland	22.20%
76	Belgium	22.10%
77	Iceland	21.90%
78	Cyprus	21.80%
79	Georgia	21.70%
80	Albania	21.70%
81	France	21.60%
82	Serbia	21.50%
83	Estonia	21.20%
84	Portugal	20.80%
85	Sweden	20.60%
86	Slovakia	20.50%
87	Netherlands	20.40%
88	Armenia	20.20%
89	Slovenia	20.20%
90	Austria	20.10%
91	Azerbaijan	19.90%
92	Italy	19.90%
93	Denmark	19.70%
94	Switzerland	19.50%
95	Moldova	18.90%
96	Bosnia % H.	17.90%

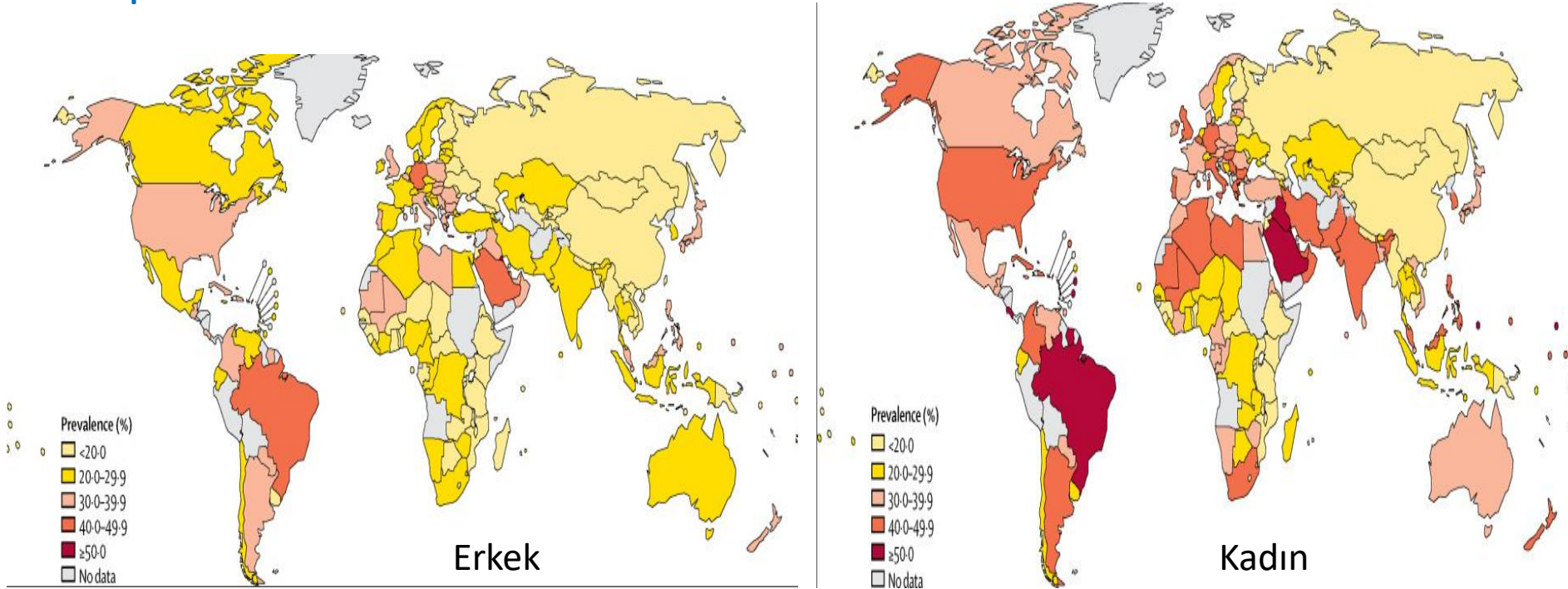
Diyabet prevalans trendi, 1980-2014

Diyabet prevalansı 1980'den buyana ikiye katlandı

Neden yağlı karaciğer hastalığı oluşur?

2016'da ülkelere göre yetersiz fiziksel aktivite prevalansı

Yetersiz aktivite prevalansı global olarak %27.5 (Erkeklerde:%23.4, kadınlarda:%37.1)
Prevalans yüksek gelirli ülkelerde düşük gelirli ülkelere göre 2 kat fazla(%36 vs %16)

TURDEP Study

An emerging diabetes epidemic in Turkey.

- Scope: to determine the prevalence of diabetes and their 12-year trends and to identify risk factors for diabetes in the adult Turkish population.
- A cross-sectional, population-based survey.

TURDEP I (1998)

24788 adults

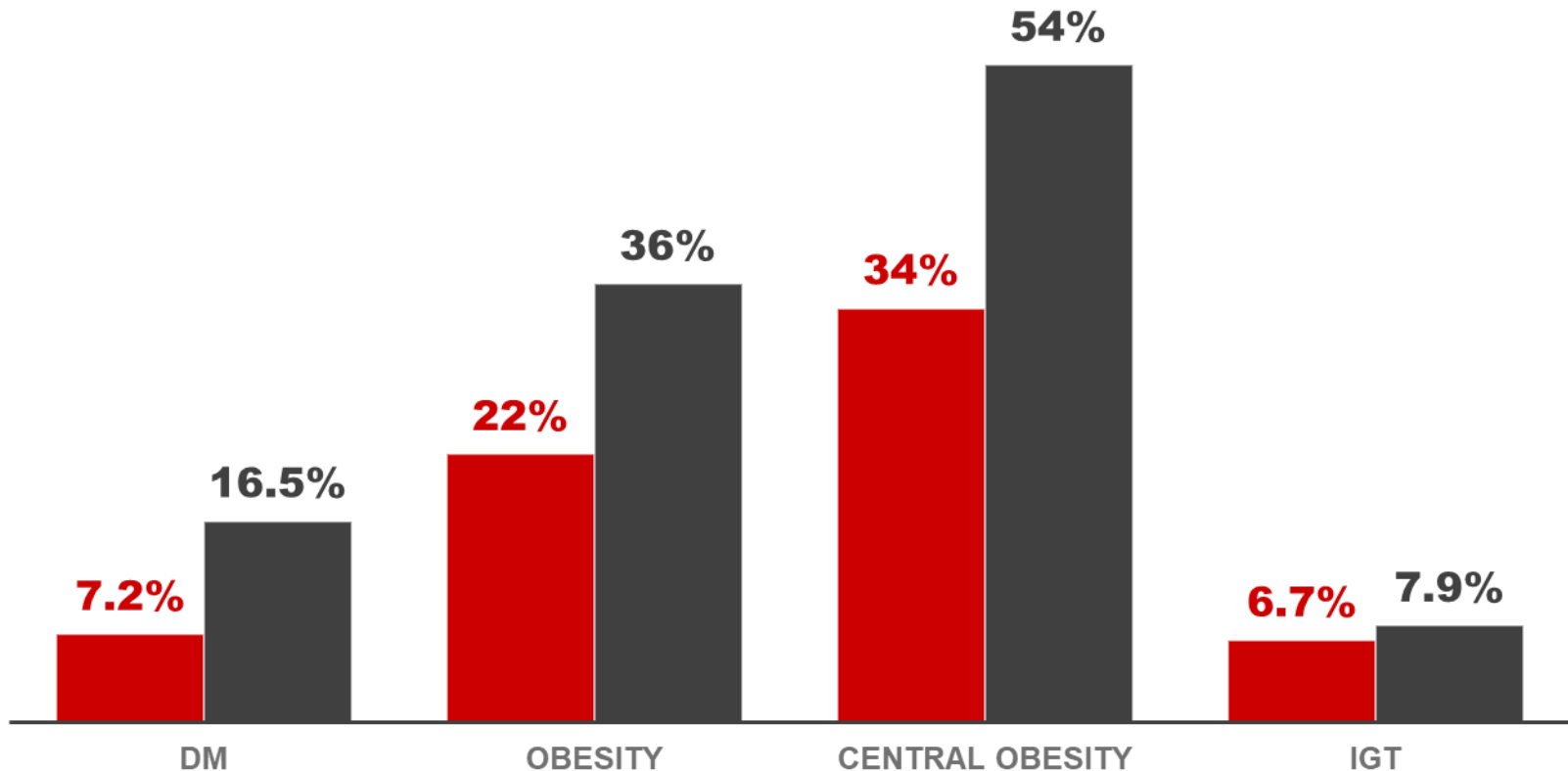
TURDEP II (2010)

26499 adults

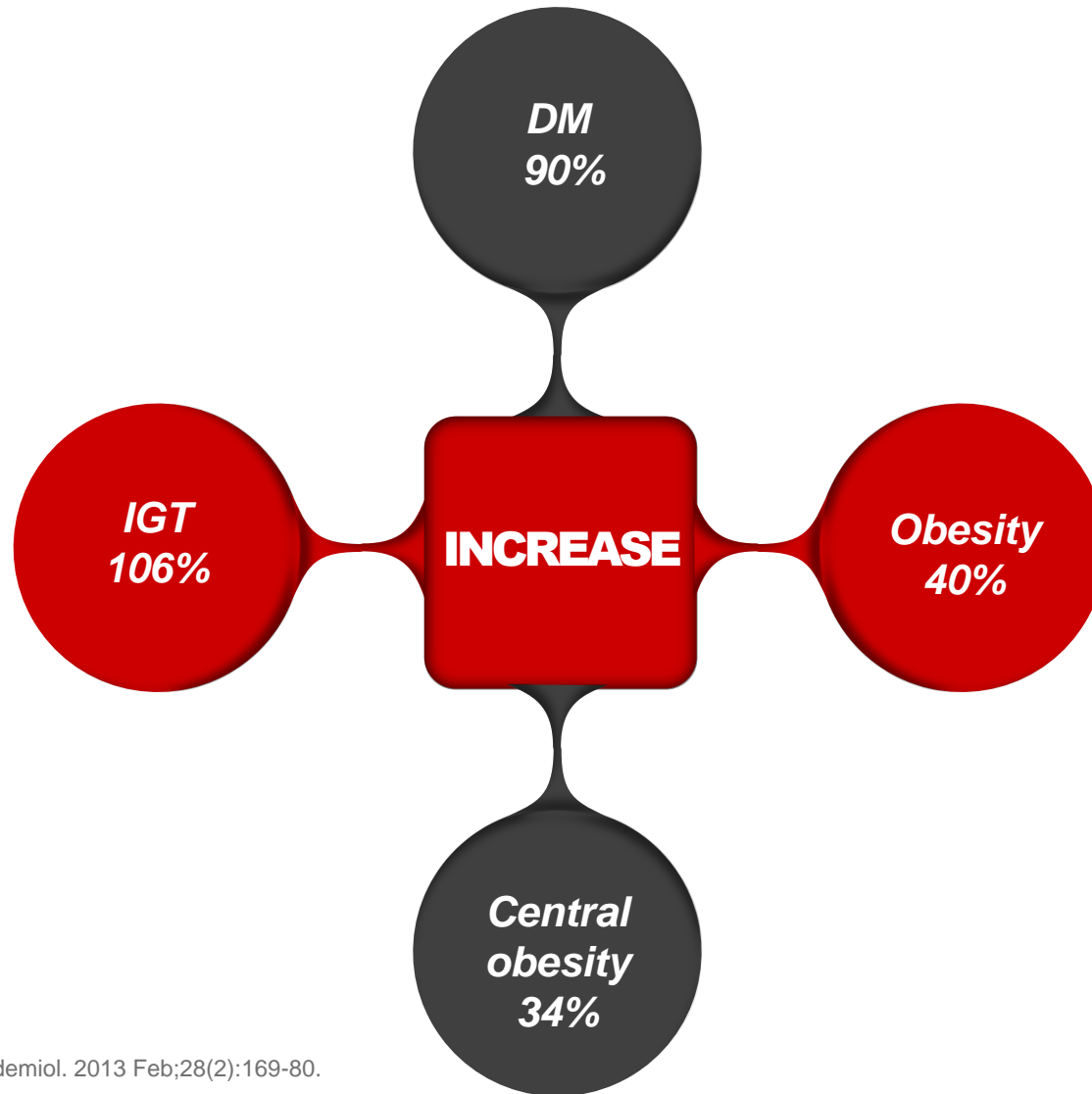

Prevalence of DM and related comorbidities in Turkey 12-year trend

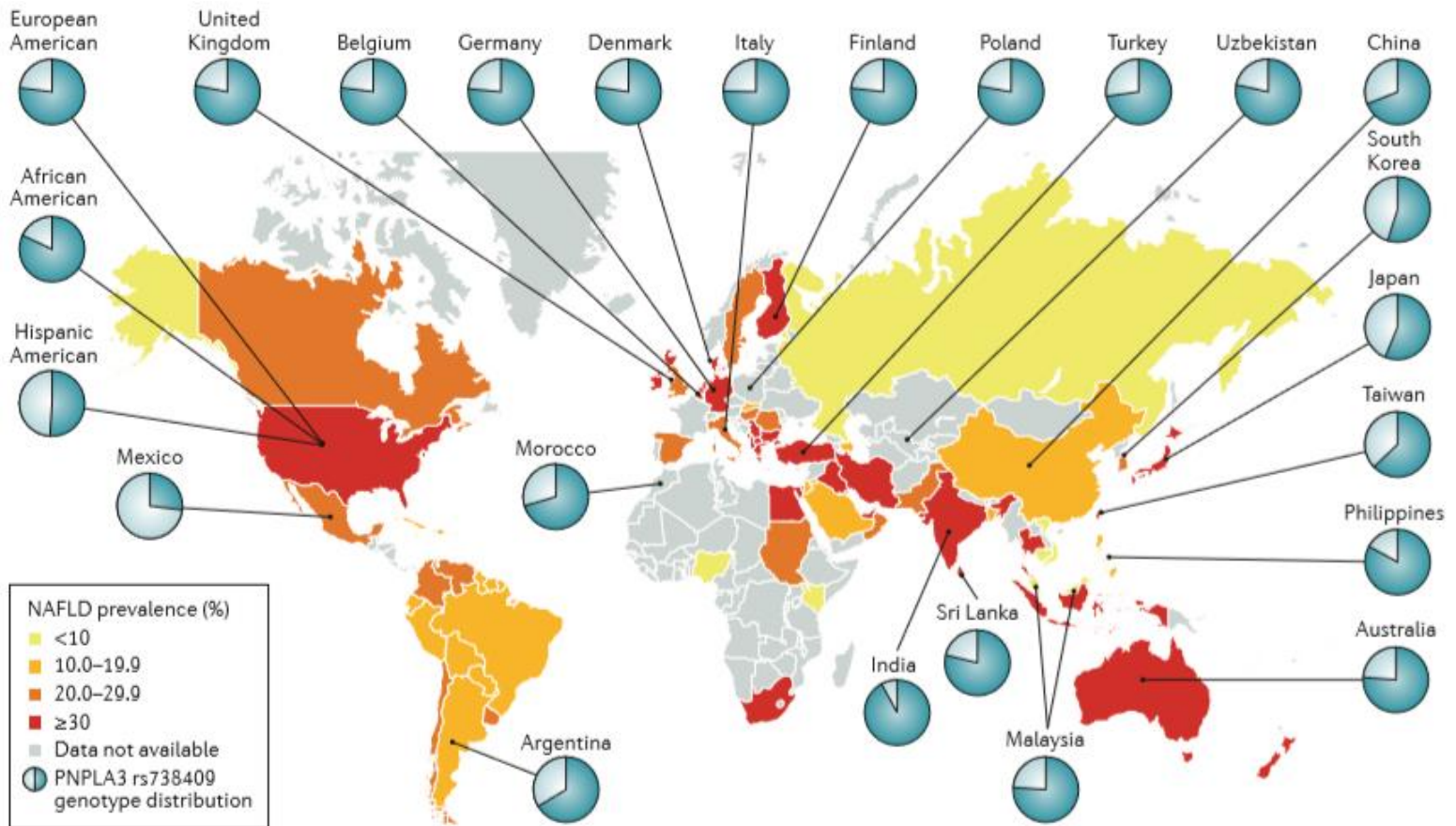
Comparison of TURDEP I (1998) and TURDEP II (2010)

Relative increase in prevalence rates for NAFLD risk factors: TURDEP II versus TURDEP I

NAFLD tahmini Prevalansı

Ne zaman NAFLD varlığından şüphelenilir? Tanı nasıl konur?

- **Risk faktörlerinin varlığı**

Kilo fazlalığı-obezite

Metabolik sendrom, T2DM

- **Karaciğer yağlanması için direkt kanıt**

Görüntüleme (US, Fibroscan aracılı CAP, MRS, MR, CT)

veya histolojik kanıt

- **Diğer karaciğer hastalıklarının dışlanması**

AST, ALT(%80'inde normal, yüksekse genelde 2-5 kat)

Alkol(kadınlarda 20gr/gün, erkeklerde 30 gr/günden fazla) kullanımının dışlanması

Yağlanmaya yol açacak ilaçların ve diğer kronik karaciğer hastalıklarının dışlanması

NAFLD Histolojik Tipleri

NAFL **(Basit Yağlanma)**

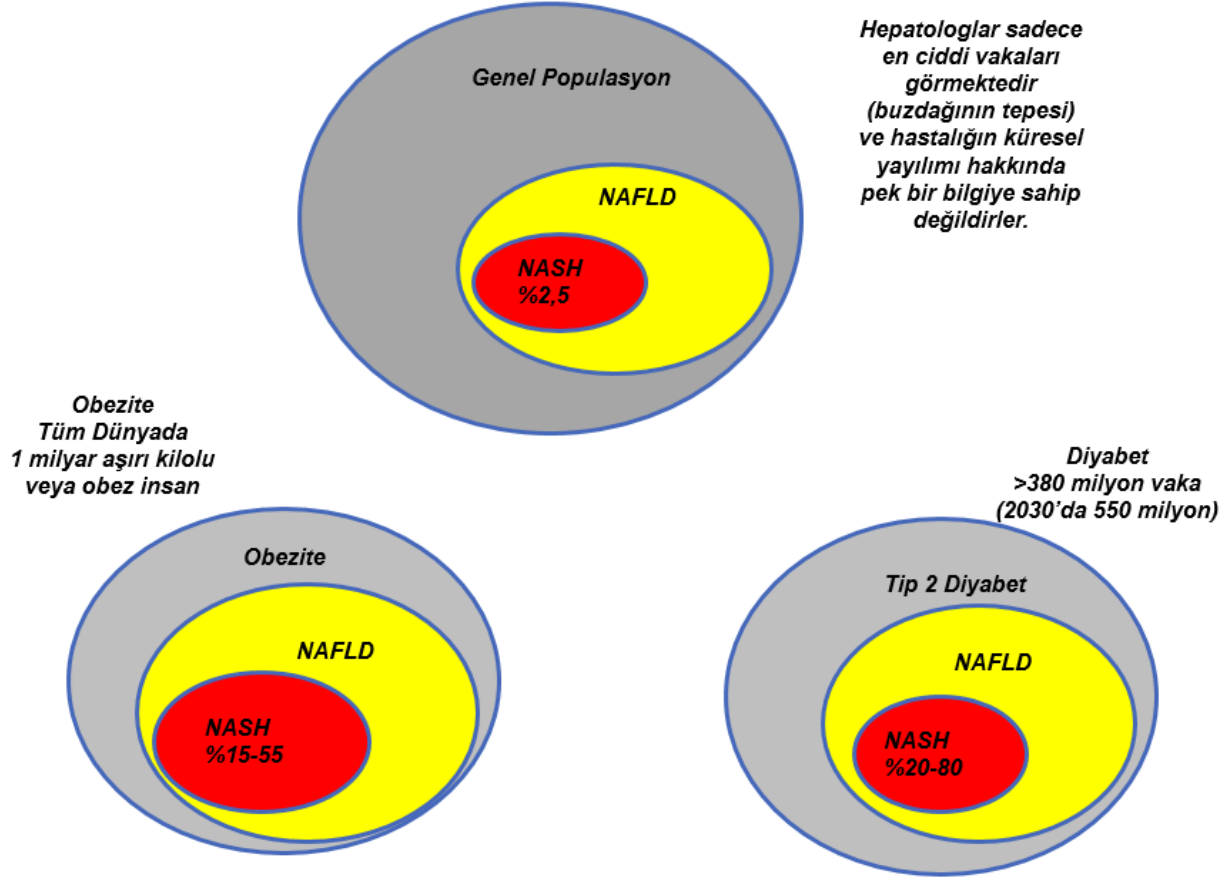
- Karaciğer yağlanması (>%5)
- Hepatosellüler hasar kanıtı yok

NASH

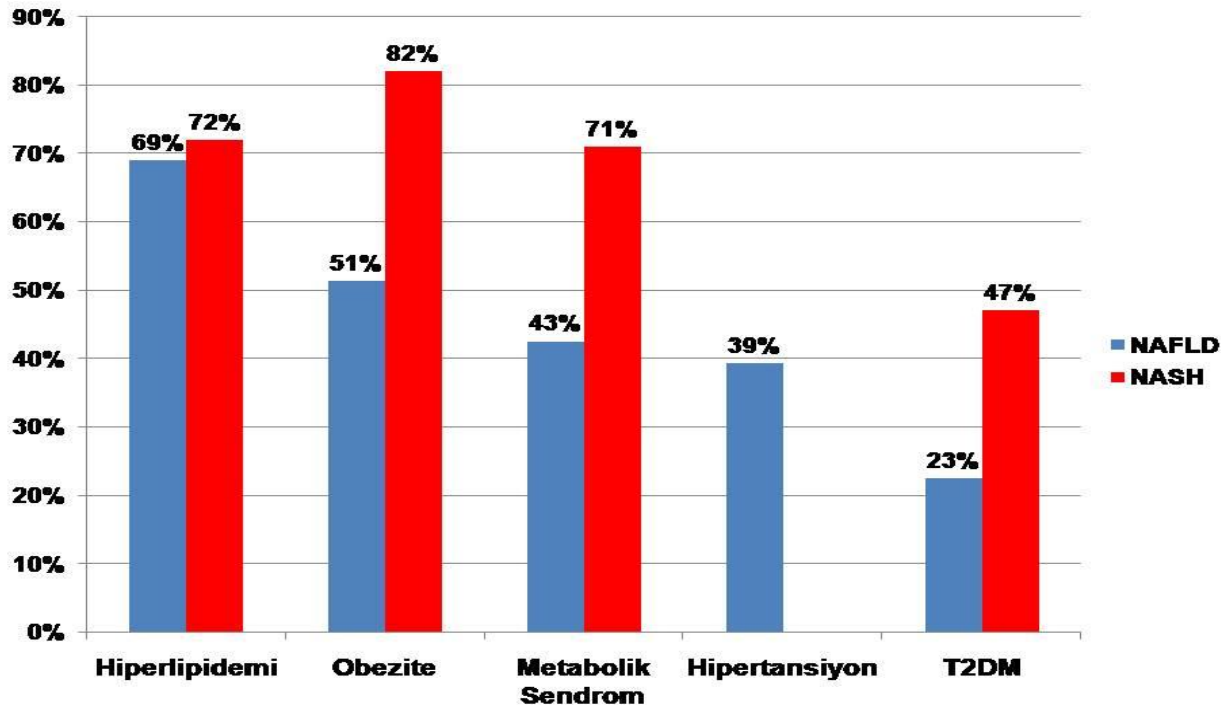
- Karaciğer yağlanması (>%5)
- Balonlaşma ile birlikte inflamasyon
- ±Fibrozis

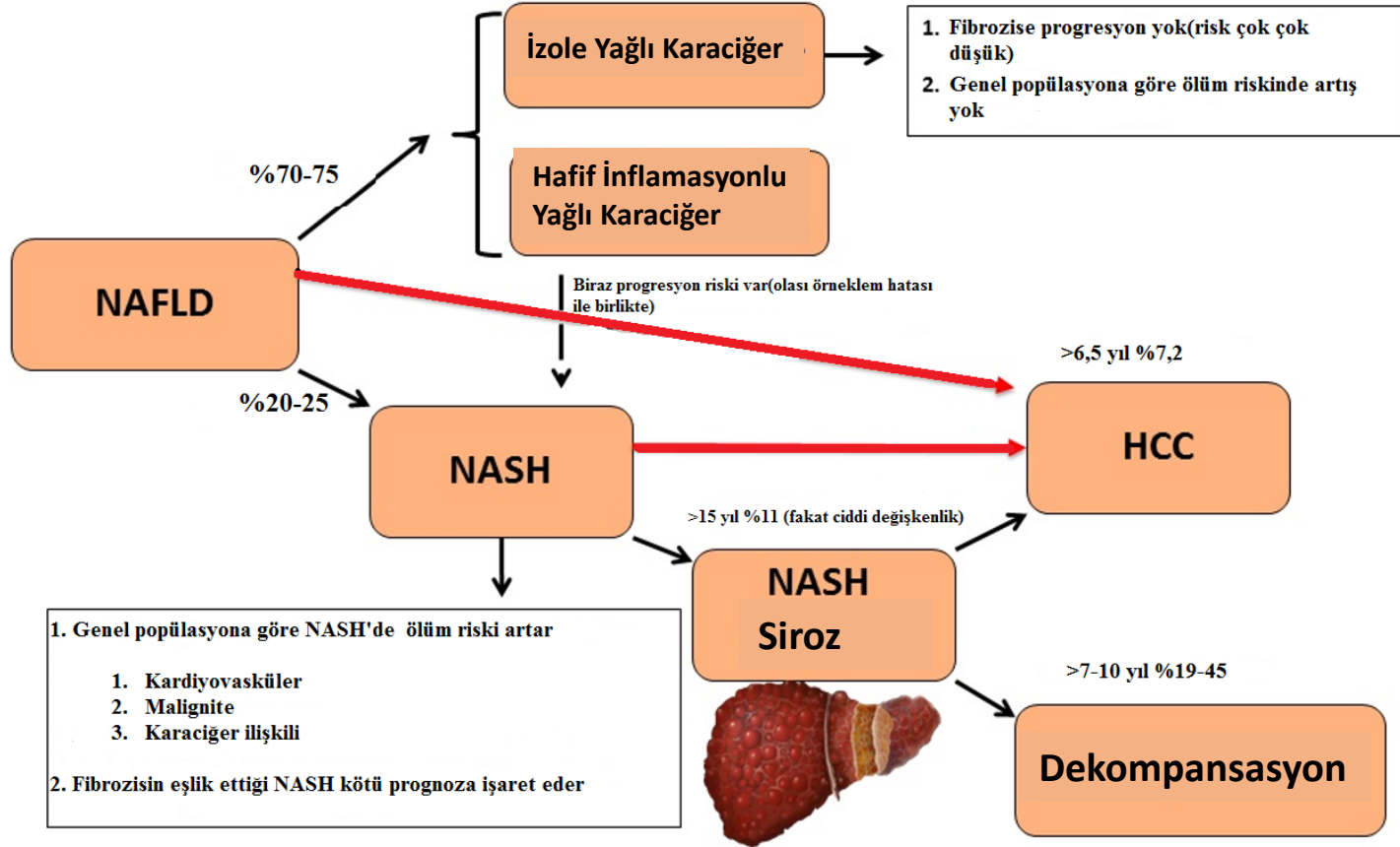
Obezite ve Diyabette NASH prevalansı belirgin artar

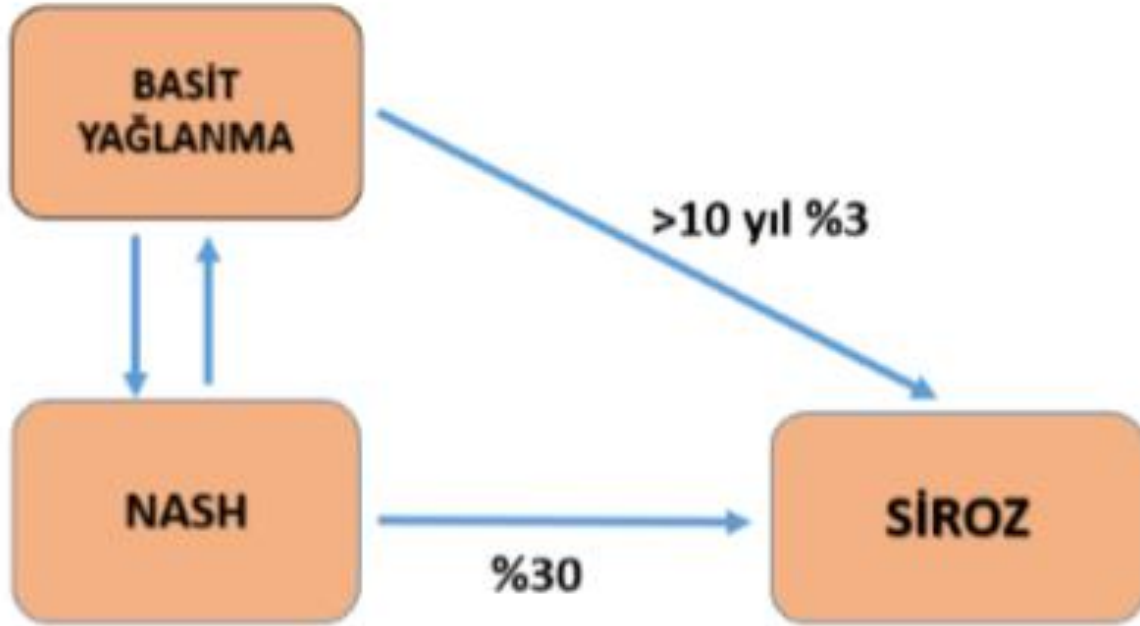
Metaanaliz: Eşlik Eden Metabolik Komorbiditeler

NAFLD'in doğal seyri

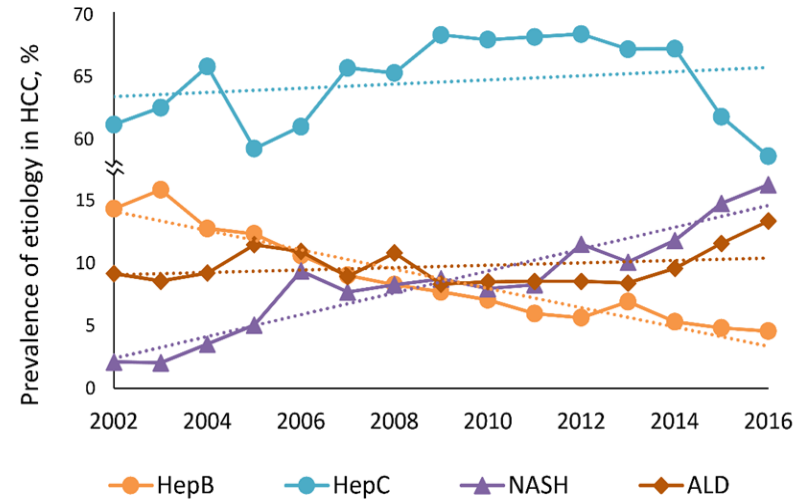
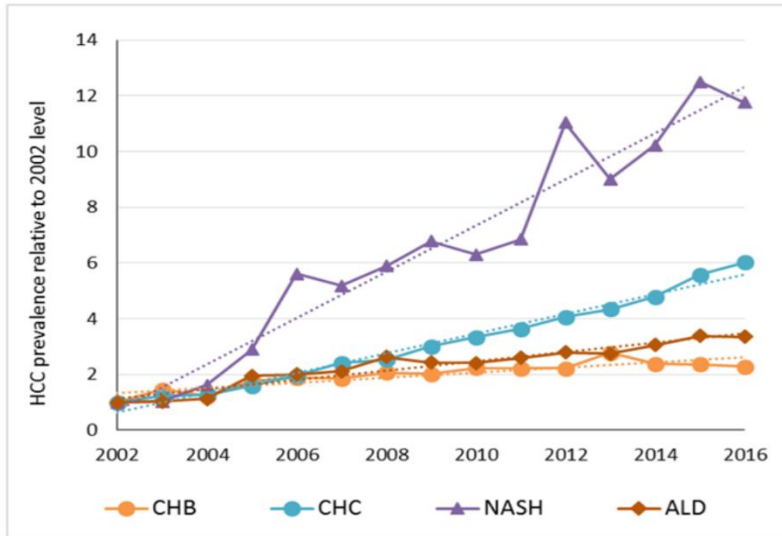

NASH ve Fibrozisin varsa 5-10 yıl içinde siroza ilerleme şansı %30

Nonoalkolik Steatohepatit, karaciğer nakil adaylarında en hızla artış gösteren HCC nedenidir

158,347 adult LT candidates (2002-2016)
26,121 (16.5%) had HCC

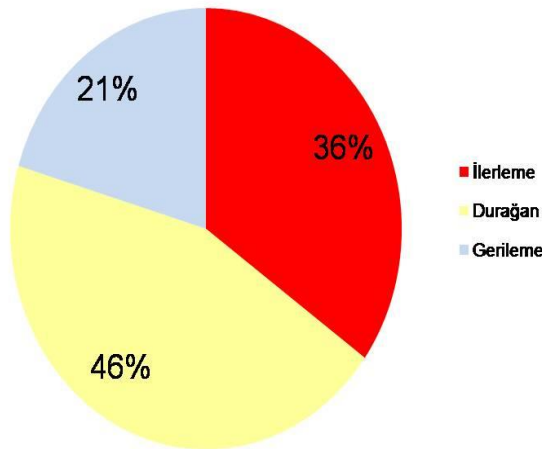
2002 yılında gözleneneye göre bekleme listesindeki etyolojiye göre HCC prevalansı

HCC'de etyolojiye göre prevalans

Metaanaliz

NAFL ve NASH'de Fibrozis Progresyonu

11 kohort çalışma-411 NAFLD(150 NAFL, 261 NASH)

F0:%35.8

F1:%32.5

F2:%16.7

F3:%9.3

F4:%5.7

2145 hasta-yılı takip

NASH'de 7 yılda bir Fibrozis evresi ilerleme

NAFL'da 14 yılda bir Fibrozis evresi ilerleme

Hızlı Progresyon gösteren NASH

NASH'de 7 yılda bir Fibrozis evresi ilerleme

#Yaklaşık %20'sinde hızlı progresyon

52 NAFLD-F0

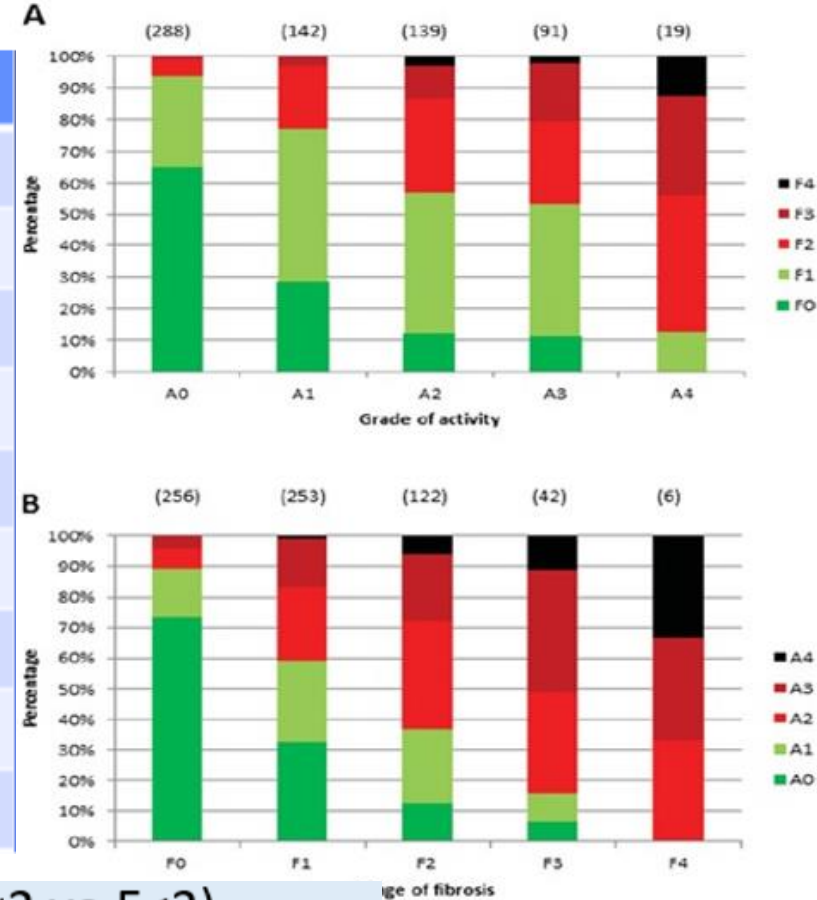
11'i(%21.2) F3-F4 fibrozise ilerledi

5.9±3.7 yıl sonra

Hangi histolojik özellik noninvazif olarak predikte edilebilmeli?

NAFLD'ın Histolojik Sınıflandırılması

Steatoz(1-3)	Balonlaşma(0-2)	Lobüler inflamasyon(0-2)	Tanı
1	0	0	Basit yağlanma
1	0	1	Basit yağlanma
1	0	2	Basit yağlanma
2	1	0	Basit yağlanma
2	1	1	NASH
2	1	2	NASH
3	2	0	Basit yağlanma
3	2	1	NASH
3	2	2	NASH

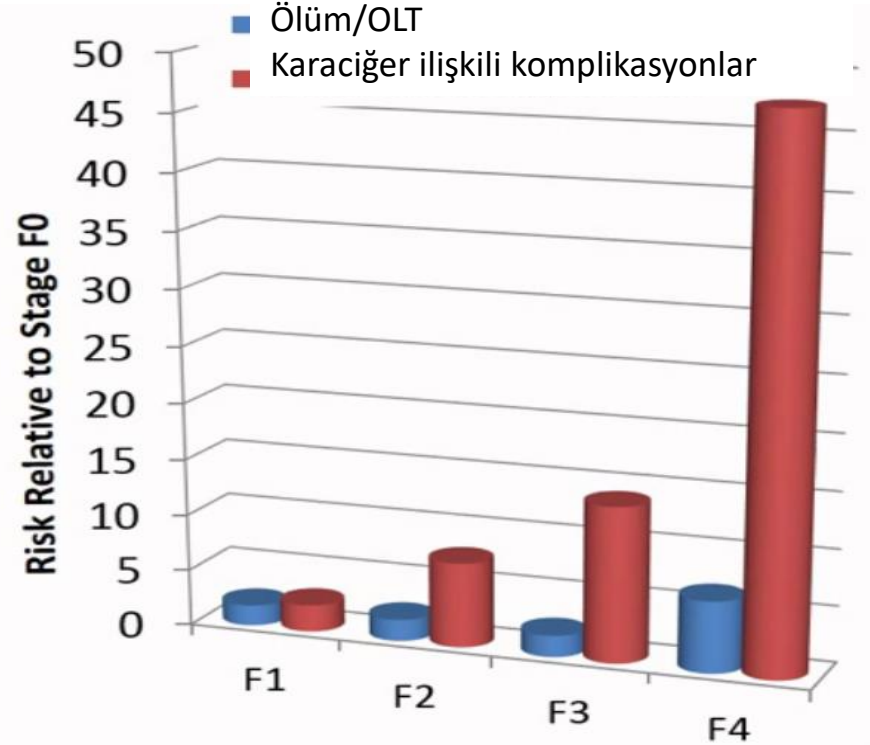
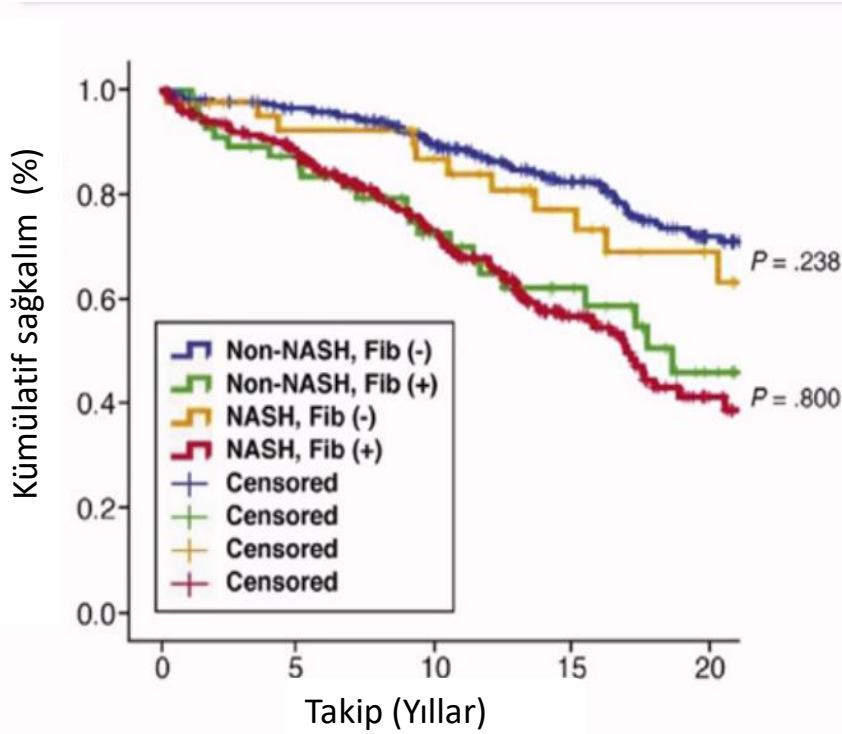

Hafif hastalık (A<2 ve F<2)

Ciddi hastalık (A≥2 ve/veya F≥2)

Nonalkolik Yağlı Karaciğer Hastalarının Prognozu Karaciğer Fibrozisi ile İlişkilidir, Diğer Histolojik Özellikleri ile İlişkili Değildir.

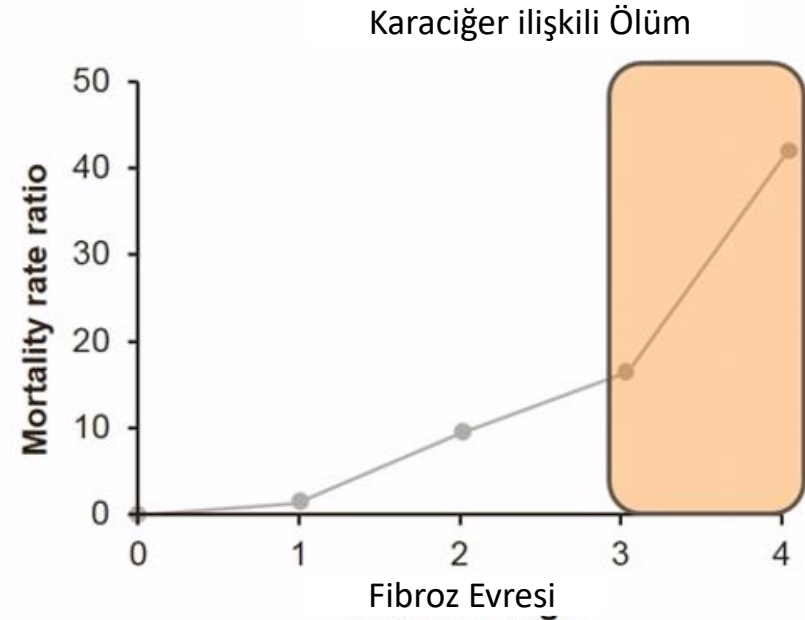
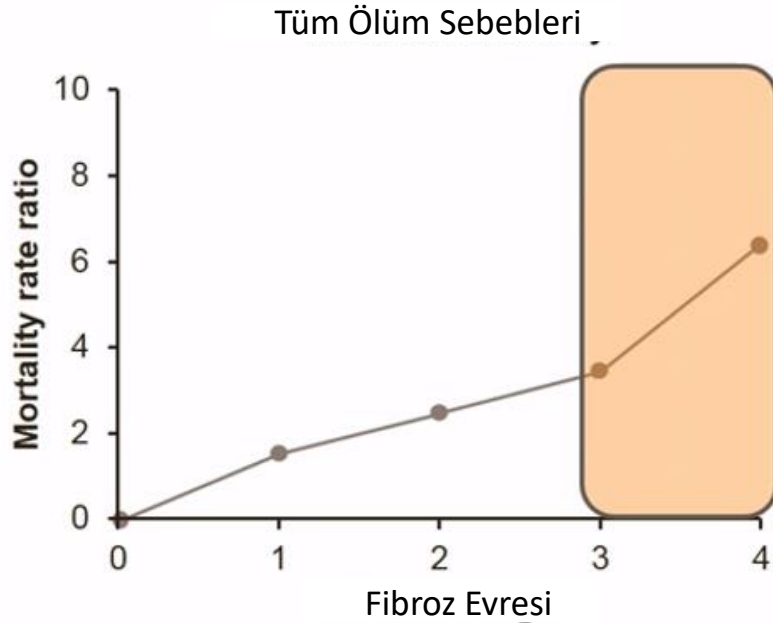
619 hasta, 6 merkez/ 3 kıta, median 12.6 yıl takip, 193 ölüm, 26 karaciğer ilişkili komplikasyon

Sadece Fibrozis Evresi tüm nedenli mortalite, OLT, karaciğer ilişkili komplikasyonlar ile ilişkilidir. NASH, NAS(veya herhangi bir komponentinin)'in bağımsız prognostik etkisi yoktur.

Metaanaliz: NAFLD'da Mortalite Fibrozis ile Birlikte Artar

5 çalışmanın metaanalizi: 1495 hasta, 17452 hasta-yılı takip

Ölüm nedenleri: Kardiyovasküler(%38-43), Kanser(%19), Siroz(%4-8), HCC(%1-5)

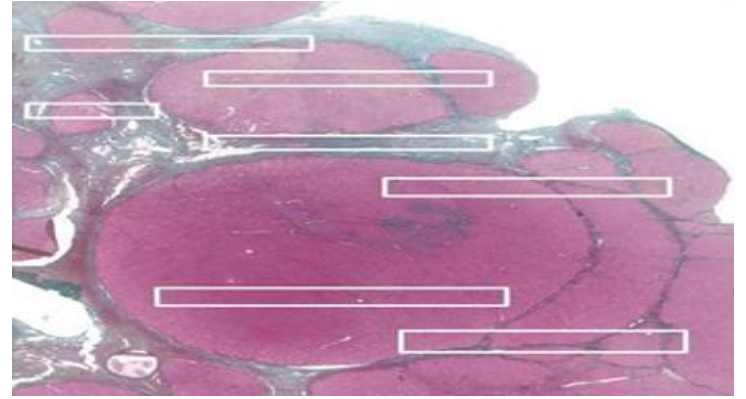

Biyopsinin Kısıtlılıkları

Optimal biyopsi: en az 2 cm, 11 portal alan

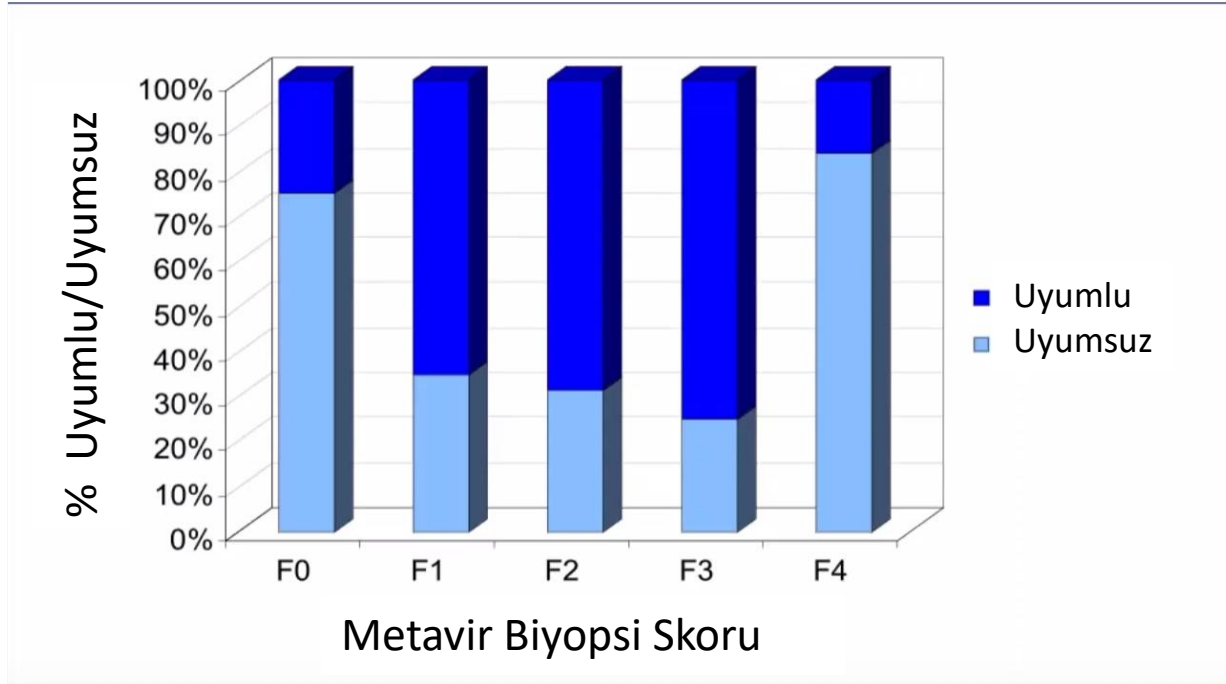

- İnvazif
- Ağrılı
- Kabullenilmesi zor
- Ucuz değil
- Morbidite/mortalite

- Örnekleme hatası
- Observer değişkenliği
- Taramada kullanımı imkansız

3 patolog arasındaki uyum/uyumsuzluk oranı(n=234)

Noninvazif Testler

Alkole Bağlı Olmayan Yağlı Karaciğer Hastalığı Tanıda Non-İnvazif Yöntemler

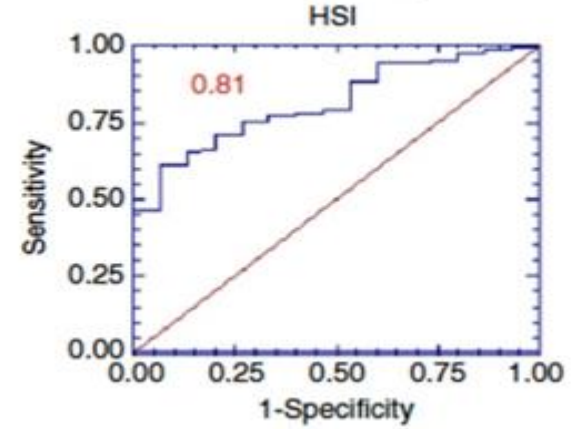
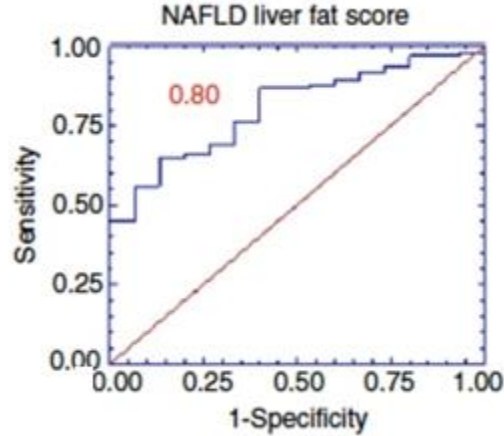
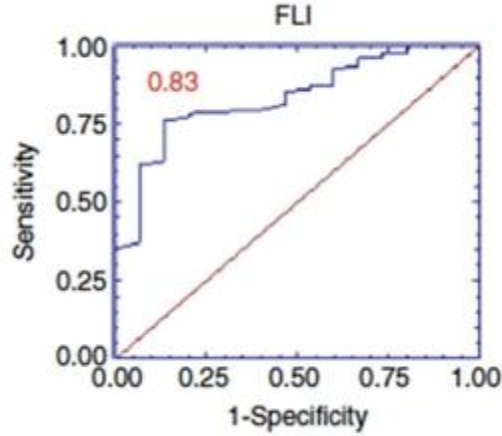
- Steatoz tanısı
- NASH tanısı
- Fibrozis tanısı

Tanıda Non-İnvazif Yöntemler

Steatoz Tanısı

Test	Komponent	Örneklem sayısı	Referans standart	AUROC	Eksternal Validasyon
Fatty Liver İndeks(FLI)	BMI, GGT, Trigliserid, Bel çevresi	496	USG	0.85	Evet
NAFLD Liver Fat Score	AST, ALT, T2DM, insülin, metabolik sendrom	470	MRS	0.87	Kısıtlı
Hepatik Steatozis İndeks(HSI)	AST, ALT, BMI, T2DM, cinsiyet	10.724	USG	0.81	Kısıtlı

Steatoz testlerinin eksternal validasyonu

324 ardışık hasta,
Yağlanmanın belirlenmesinde karaciğer biyopsisi (steatoz >%5) referans standart
Tüm steatoz biomarkırları **steatoz varlığını** göstermede yeterli doğruluğa sahip
Steatoz miktarını belirlemede ise kötü.

Steatoz deęerlendirilmesi

Görüntüleme yöntemleri

US

-sensitif değil, düşük NPV -kantitatif değil

-hafif yağlanmada yararlı değil(veya ileri evre fibrozis veya Fe yüklenmesinde)

Fibroscan-CAP

-ultrasondan daha hassas, hasta başı uygulama

MR-PDFF ve MRS

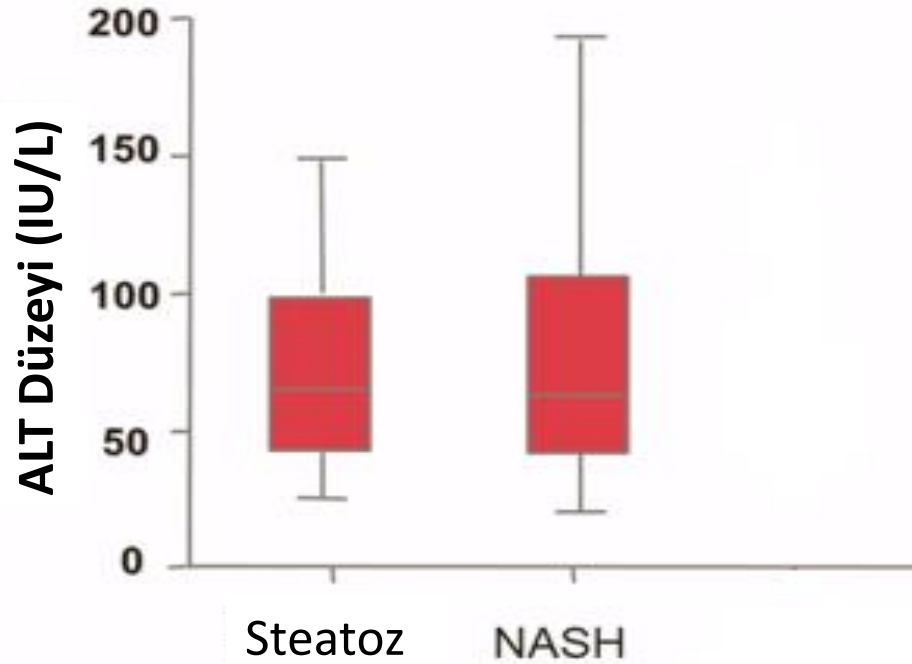
-Yağlanma kantifikasyonu için altın standart

NASH'in NAFLD'lı hastalar içinde
tanısı

Transaminaz düzeyi NASH'i predikte etmez

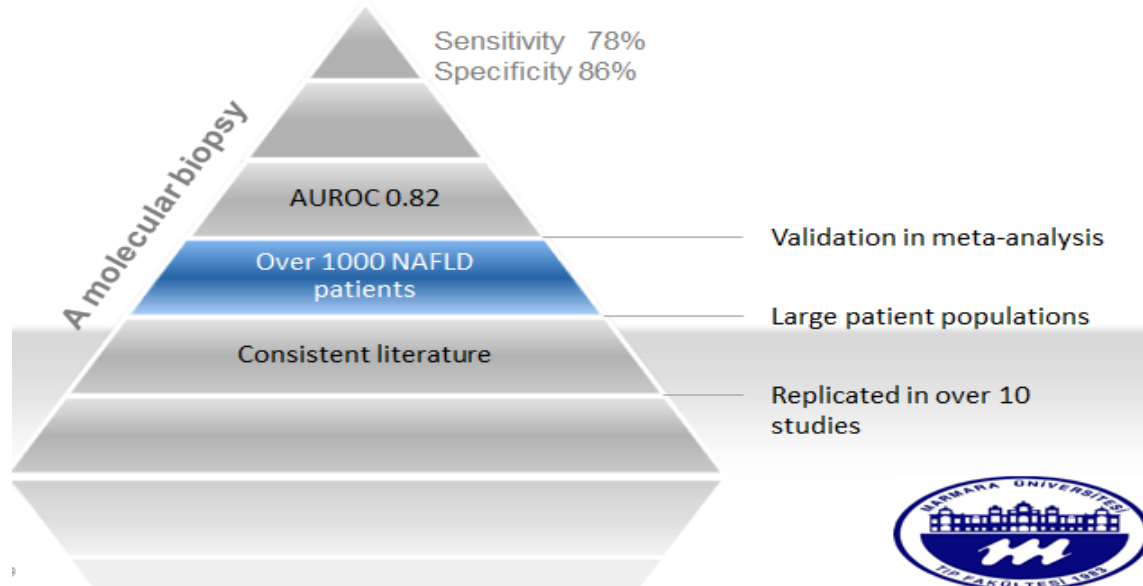
Asemptomatik, kronik olarak ALT yüksekliđi olan 272 biyopsili hastada

NASH'in NAFLD spektumu içinde tanısı için noninvazif yöntem:Cytokeratin-18

CK18, M30 (use a cutoff with the best overall sensitivity and specificity)

Study	TP	FP	FN	TN	Cutoff (U/L)	Sensitivity (95% CI)	Specificity (95% CI)	Sensitivity (95% CI)	Specificity (95% CI)
Joka 2012	9	3	3	7	149.5	0.75 [0.43, 0.95]	0.70 [0.35, 0.93]		
Musso 2011	14	6	2	19	206.0	0.88 [0.62, 0.98]	0.76 [0.55, 0.91]		
Papatheodoridis 2010	18	2	12	26	250.0	0.60 [0.41, 0.77]	0.93 [0.76, 0.99]		
Pirvulescu 2012	9	16	4	31	136.0	0.69 [0.39, 0.91]	0.66 [0.51, 0.79]		
Shen 2012	54	22	28	42	338.0	0.66 [0.55, 0.76]	0.66 [0.53, 0.77]		
Yilmaz 2007	27	1	18	37	121.6	0.60 [0.44, 0.74]	0.97 [0.86, 1.00]		
Younossi 2008	14	6	8	41	174.1	0.64 [0.41, 0.83]	0.87 [0.74, 0.95]		

Farklı eşik değerler, standardizasyon eksikliği

Alkole bağlı olmayan yağlı karaciğer hastalığında (NAFLD) Fibrozis tanısı

Noninvazif Fibrozis skorları, biyokimyasal belirteęler

Noninvazif kompleks fibrozis kan testleri

Patentli Testler	Klinik	İndirek markır	Direk markır
ELF	Yaş	-	Hyaluronik asit, PIIIINP, TIMP1
Fibrotest	Yaş, cinsiyet	GGT, bilirubin, haptoglobin, ApoA1	Alfa2makroglobulin
Fibrometer	Yaş, cinsiyet	AST, Üre, trombosit, PT	Alfa2makroglobulin, hyaluronik asit
Hepascore	Yaş, cinsiyet	GGT, bilirubin	Alfa2makroglobulin, hyaluronik asit

İleri Evre Fibrozis(F3-4) için basit skorlamalar

NAFLD Fibrosis Score

$$= -1.675 + 0.037 \times \text{Age} + 0.094 \times \text{BMI} + 1.13 \times \text{IFG/diabetes} + 0.99 \times \text{AST/ALT ratio} - 0.013 \times \text{Platelets} - 0.66 \times \text{Albumin}.$$

- A score of less than -1.455 excludes fibrosis (NPV 88-93%).
- A score of greater than 0.676 predicts fibrosis (PPV 82-90%).

FIB-4 Score

$$= (\text{Age} * \text{AST}) / (\text{Platelets} * \text{Sqrt}(\text{ALT}))$$

- A score of less than 1.3 excludes fibrosis (NPV 95%)
- A score greater than 3.25 predicts fibrosis (PPV ~70%)

FIB-4 ve NAFLD Fibrozis Skor NAFLD'lı hastaların önemli bir oranında ileri evre fibrozisi güvenilir bir şekilde dışlayabilir

NAFLD fibrosis score Online calculator

Angulo P, Hui JM, Marchesini G et al. **The NAFLD fibrosis score**
A noninvasive system that identifies liver fibrosis in patients with NAFLD
Hepatology 2007;45(4):846-854 [doi:10.1002/hep.21496](https://doi.org/10.1002/hep.21496)

Age (years)

BMI (kg/m²)

IGF/diabetes

AST

ALT

Platelets (x10⁹/l)

Albumin (g/l)

BMI: body mass index
IGF: impaired fasting glucose

Fibrosis-4 (FIB-4) Calculator

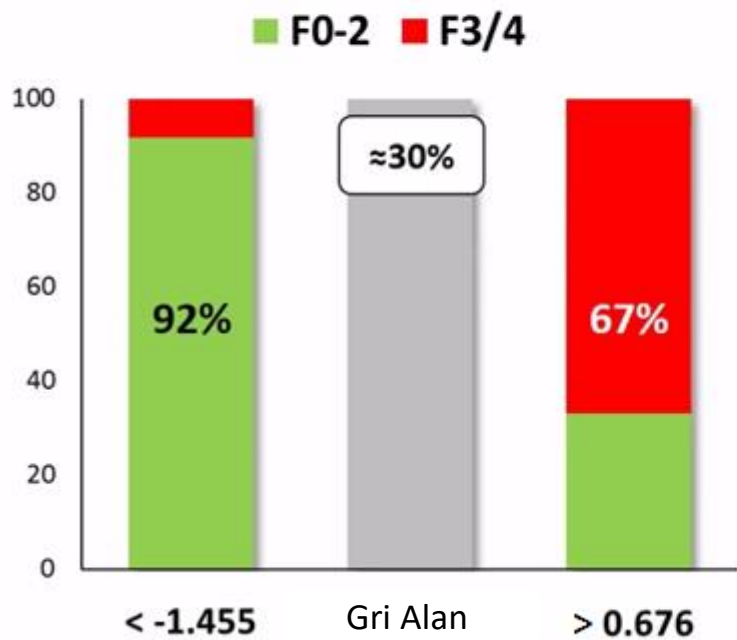
The Fibrosis-4 score helps to estimate the amount of scarring in the liver. Enter the required values
It will appear in the oval on the far right (highlighted in yellow).

$$\text{FIB-4} = \frac{\text{Age (years)} \times \text{AST Level (U/L)}}{\text{Platelet Count (10}^9\text{/L)} \times \sqrt{\text{ALT (U/L)}}} = \text{[Yellow Oval]}$$

Metaanaliz: 64 çalışma, 13.046 NAFLD

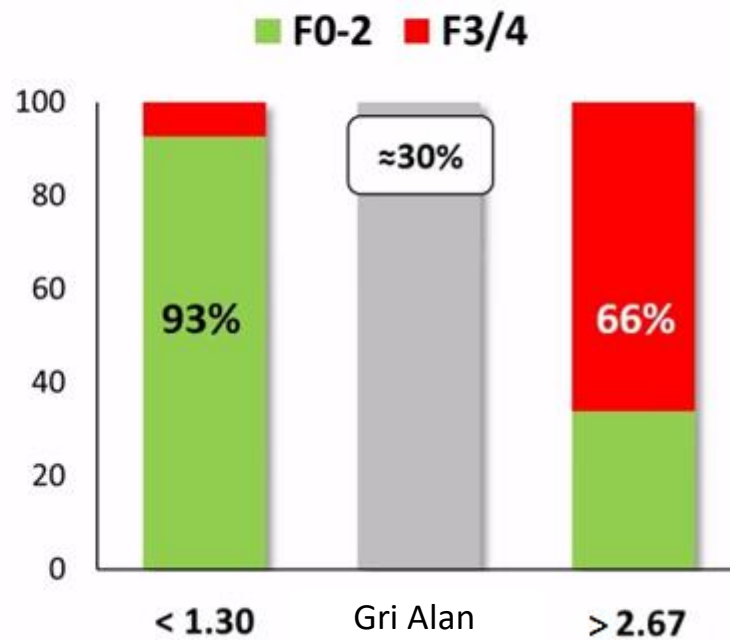
4 noninvazif basit fibrozis skorlama (APRI, BARD, NFS, FIB-4) arasındaki en iyi iki tanesi:

NAFLD Fibrozis Skoru

AUROC:0.84

FIB4

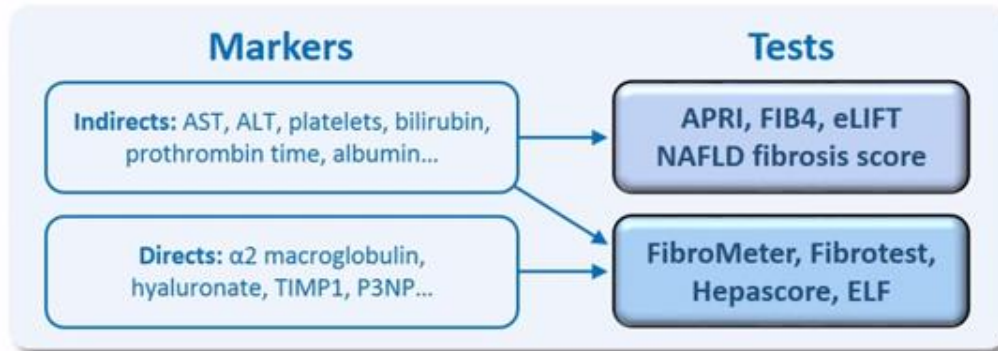

AUROC:0.84

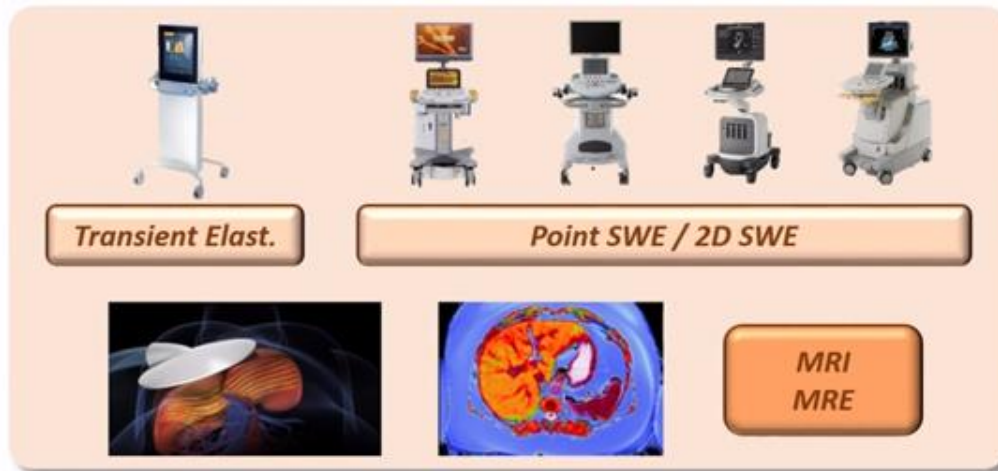
Xiao G et al. Hepatology. 2017 Nov;66(5):1486-1501.

Karaciğer fibrozisinin noninvazif tanısı

BLOOD

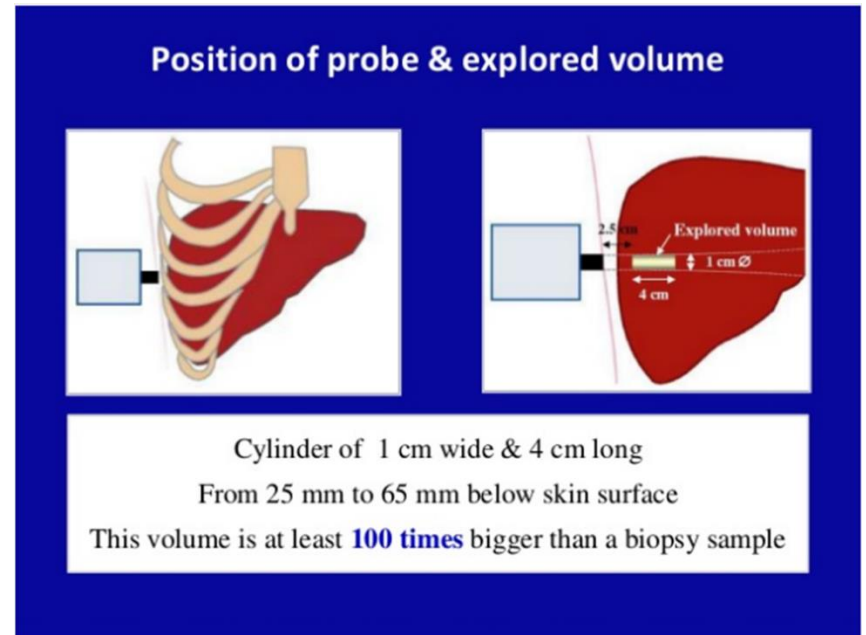
ELASTOGRAPHY

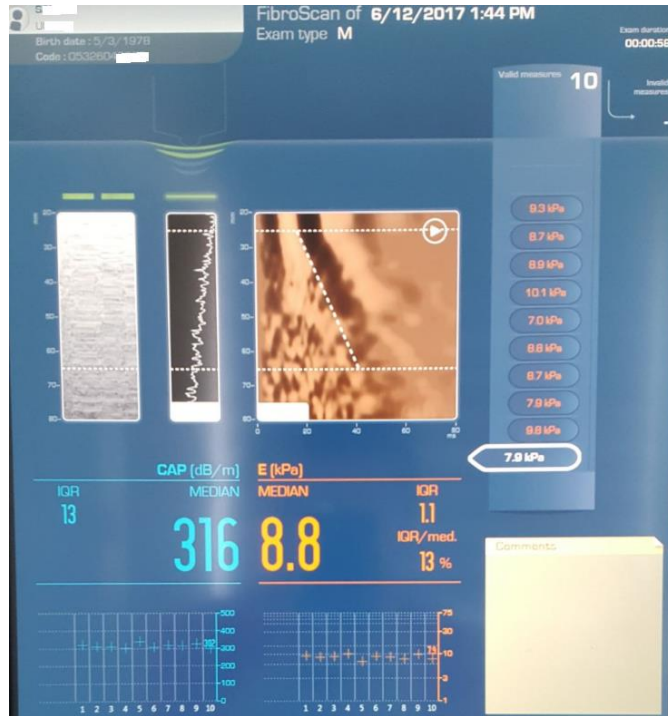

Fibroscan (transient elastography)

Karaciğer fibrozisinin ve yağlanması noninvazif tanısı

Fibroscan ekran ve rapor görüntüsü

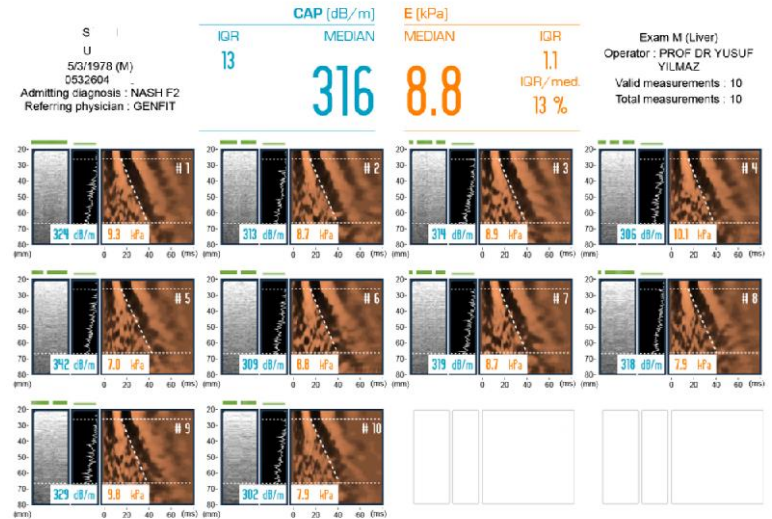

FibroScan®

GASTROENTEROLOJİ ENSTİTÜSÜ
İSTANBUL
TURKEY

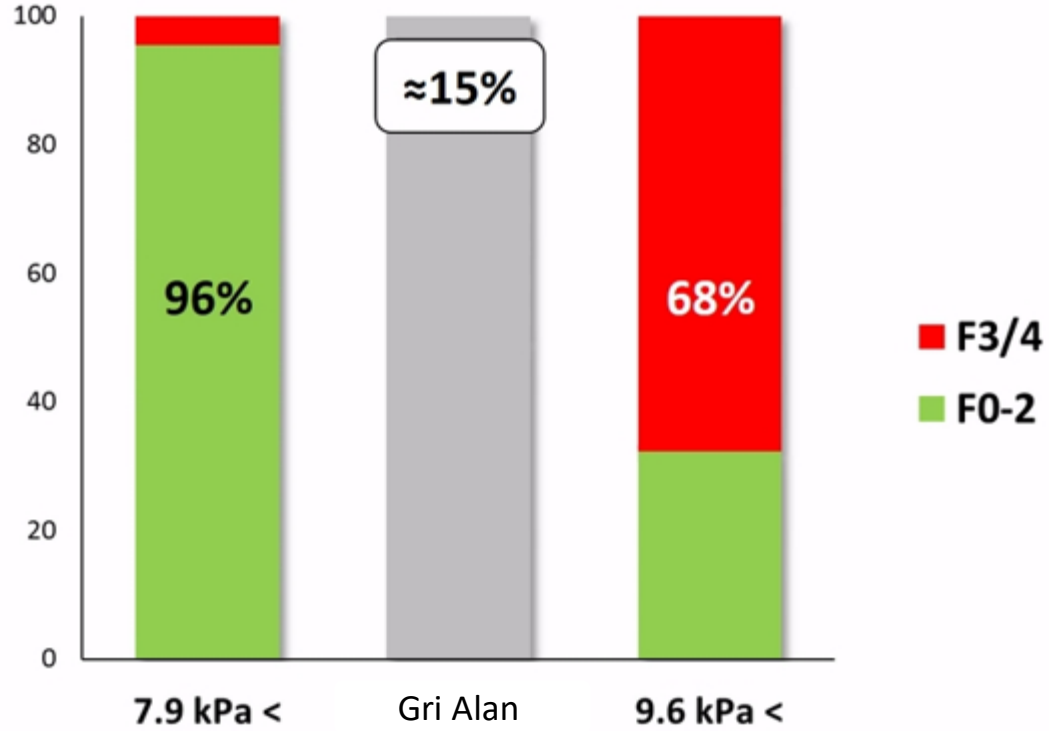

6/12/2017
1:44:26 PM

FibroScan 502 Touch (SNF80121) - Probe M (SN70441) - C2.0.0.0

Fibroscan

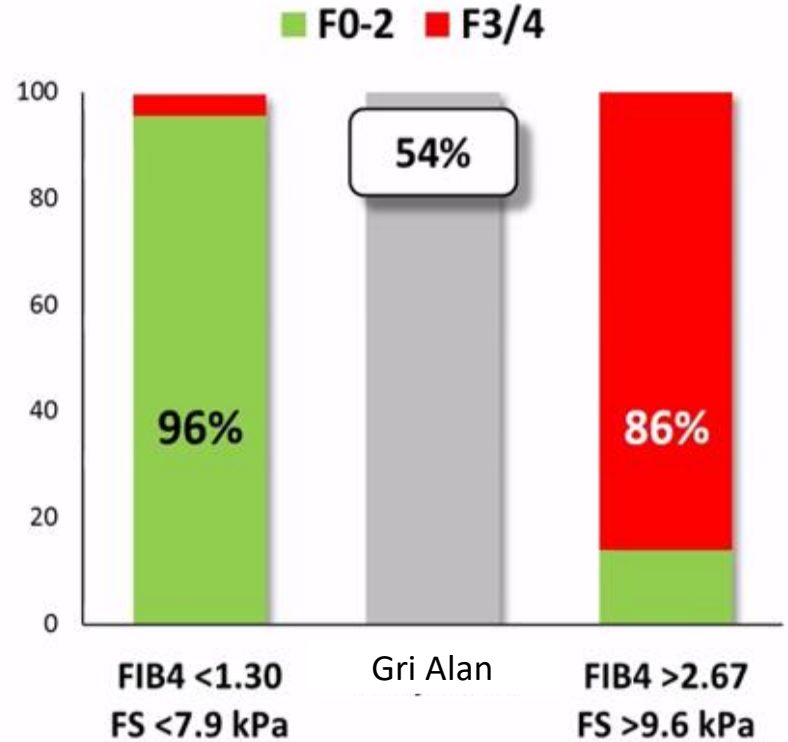
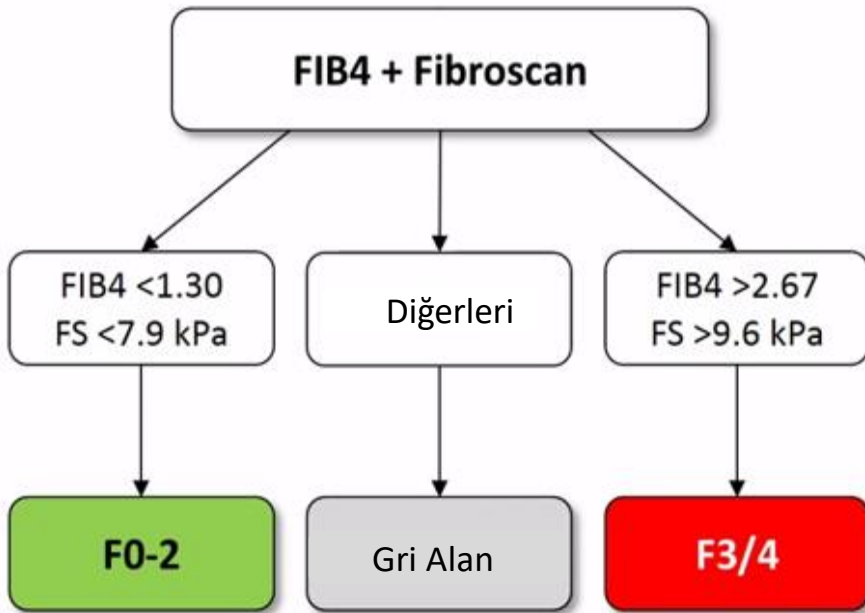

İleri evre fibrozisin dışlanması çok iyi

Noninvazif testler

- İleri evre fibrozis **dışlanmasında** çok iyi doğruluğa sahip
- İleri evre fibrozis **varlığını** göstermede daha az doğru
- Daha iyi sonuç elde etmek için ne yapmak gerekir?

Fibrozis testlerinin kombine kullanımı ileri evre fibrozis tanısı koymadaki doğruluğu artırır

Metaanaliz:Fibroscan

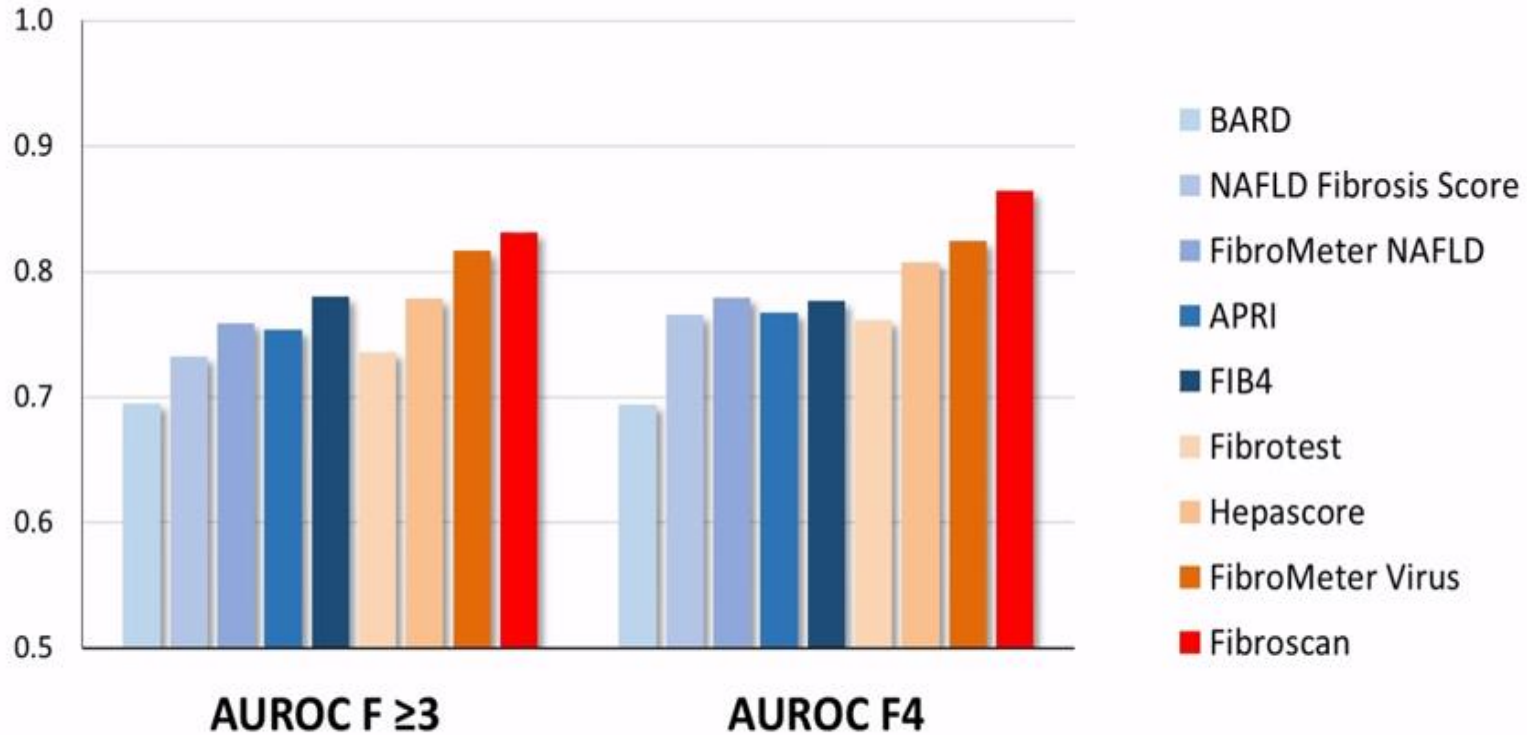

**≥F2 fibrozis için orta derece (Se:%79, Sp:%75),
≥F3 fibrozis için iyi derece (Se:%85, Sp:%82),
F4 fibrozis için mükemmel (Se:%92, Sp:%92), doğruluğa sahip**

İleri evre fibrozisin dışlanmasında yüksek negatif prediktif değere sahip

Noninvazif Fibrozis Skorlarının ve Fibroscan'ın Karşılaştırılması

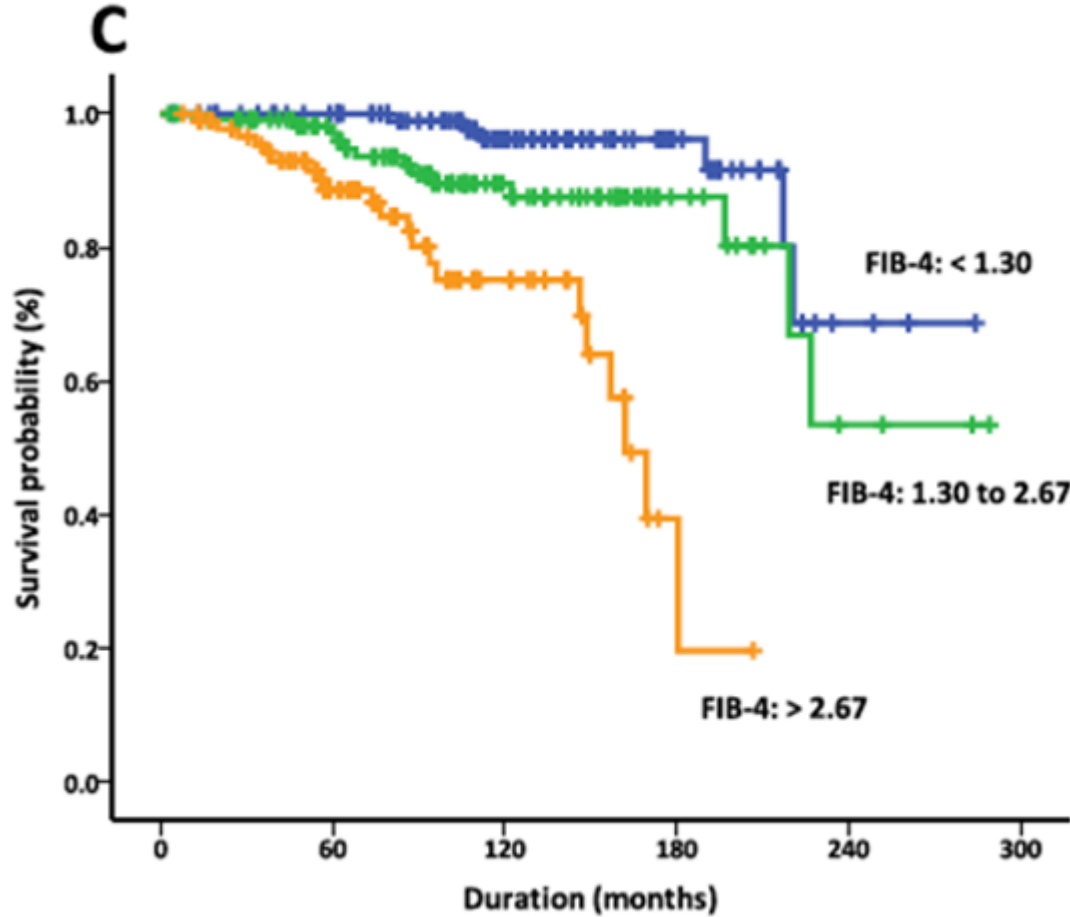

Prognoz
tayininde noninvazif testler

Non-invazif testlerin Prognostik Deęeri

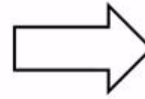

FIB-4

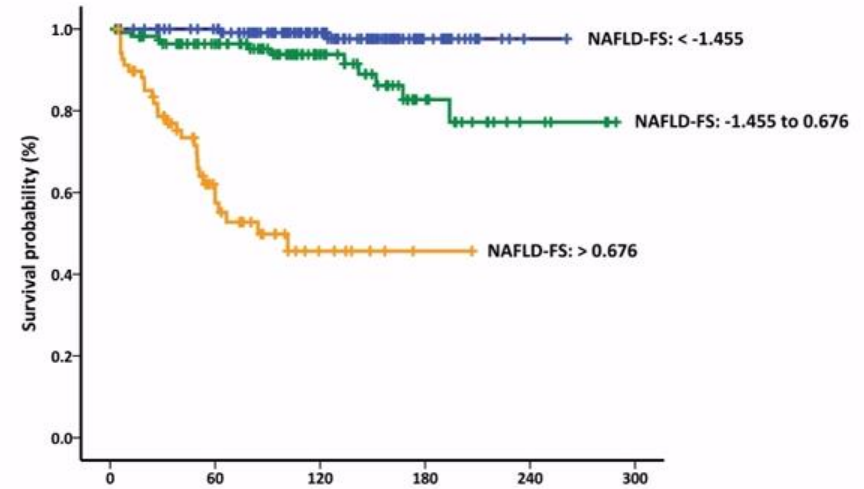
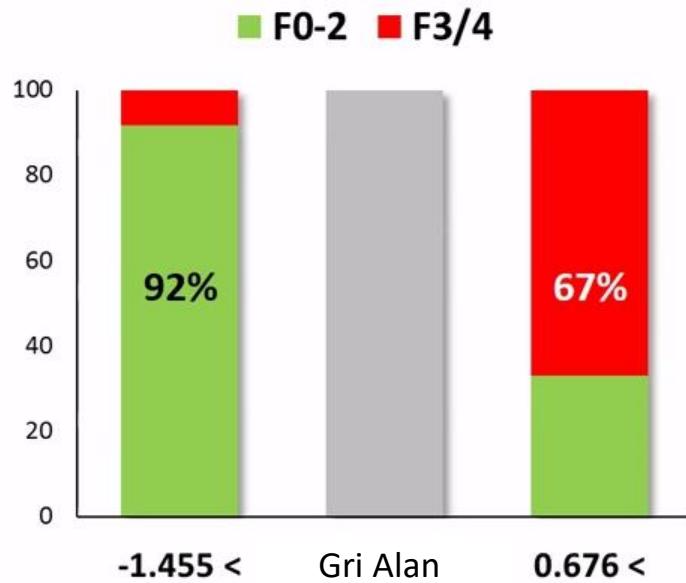
Kümülatif Ölüm, 320 hasta, 9 yıl takip

Non-invazif testlerin Prognostik Deęeri

NAFLD Fibroz Skoru

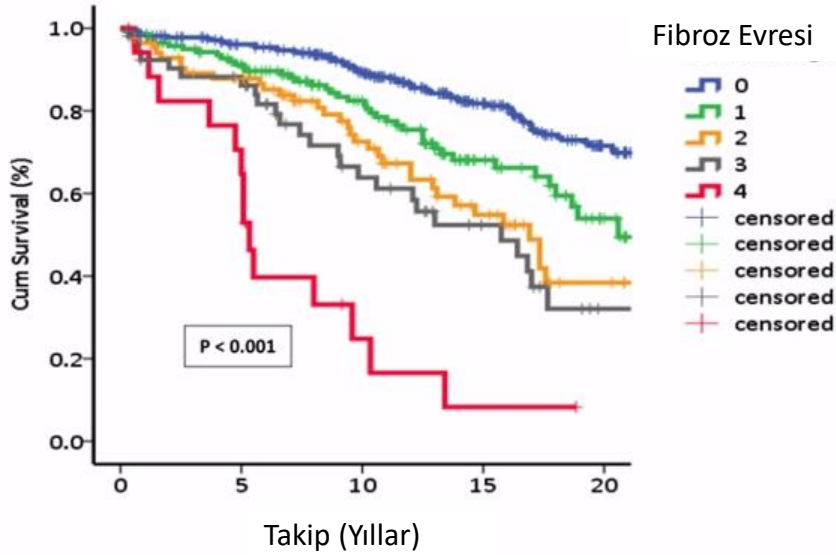
Karaciğer İlişkili Olaylar

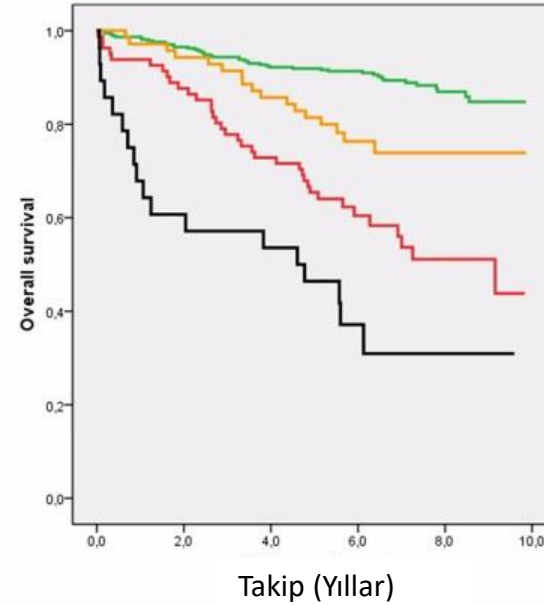
Non-invazif testlerin Prognostik Deęeri

Karaciğer Fibrozu

Sağkalımsız karaciğer transplantasyonu

Fibroscan

NAFLD'da Tarama Dernek Rehberleri

Dernek	Kılavuz
EASL/EASD/EASO	Obezite, T2DM, Metabolik Sendrom
AASLD	Tarama tavsiye edilmez
BSG	Tarama tavsiye edilmez
NICE	Tarama tavsiye edilmez
Spanish Society	Obezite, T2DM, Metabolik Sendrom

Genel popülasyonun taranması önerilmez.

İleri Evre Fibrozisi noninvazif biomarkırla belirlemede Rehberlerin Önerileri

AGA/AASLD/ACG (Gastroenterology 2012;142:1593-609)

NASH ve ileri evre fibrozis riski olan hastaların belirlenmesinde **metabolik sendrom varlığı ve NAFLD Fibrozis Skorlaması(NFS)** kullanılabilir.

EASL/EASD/EASO (J Hepatol 2016;64:1388-402, Diabetologia 2016;59:1121-40, Obesity Facts 2016;9:65-90)

NFS ve FIB-4, ileri evre fibrozisi olan düşük riskli bireyleri saptamada kabul edilebilir noninvazif yöntemlerdir.

NICE (J Hepatol 2016;64:1388-402, Diabetologia 2016;59:1121-40)

Karaciğer fonksiyon testlerini ileri evre fibrozis teşhisinde kullanma. Yağlı karaciğer hastalığı olanlarda ileri evre fibrozisi saptamak için önerilen test **ELF test**dir.

NASH ve Türkiye Gerçekleri

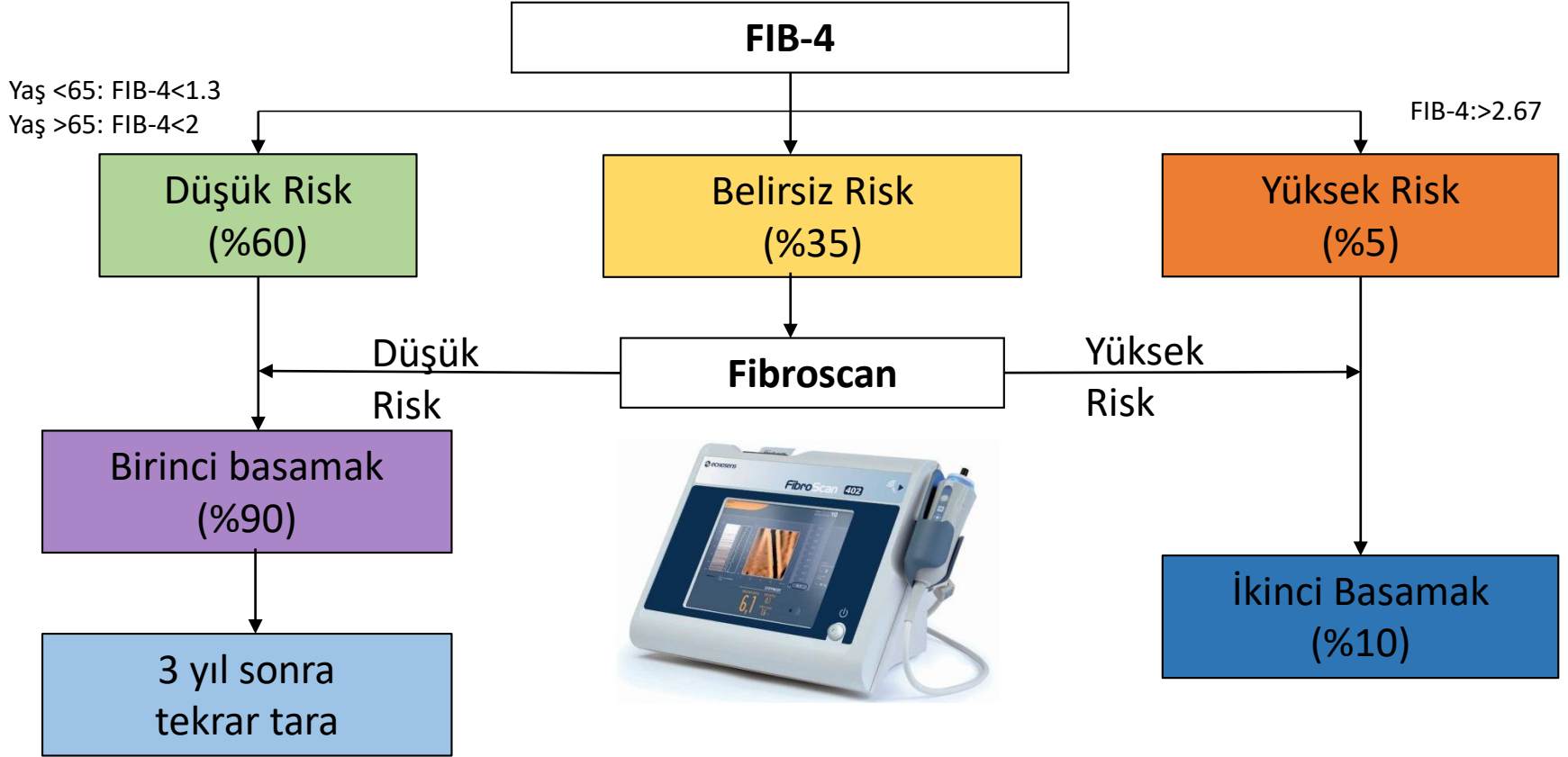
80 milyon nüfuslu Türkiye'de şuanda

- **19 milyon yağlı karaciğer** hastası var, bunun 2,5 milyon'u çocuk* (Erişkinde alkole bağlı olmayan yağlı karaciğer hastalığı sıklığı %30, çocuklarda %10 kabul edilmiştir)
- **3,8 milyon NASH** (Yağlı karaciğer hastalığının %20'si)
- **950 bin NASH $\geq$ F2** evre fibrozis (NASH'in %25'i)
- **133 bin NASH Siroz** (NASH'in %3,5'i)
- **10 yıl içinde 480 bin NASH hastası siroza ilerleyecek**
- 1 yılda 1672 NASH hastasında karaciğer kanseri gelişmesi bekleniyor.

Türkiye'de Toplam hepatit B ve C hastasından daha fazla NASH hastası var.

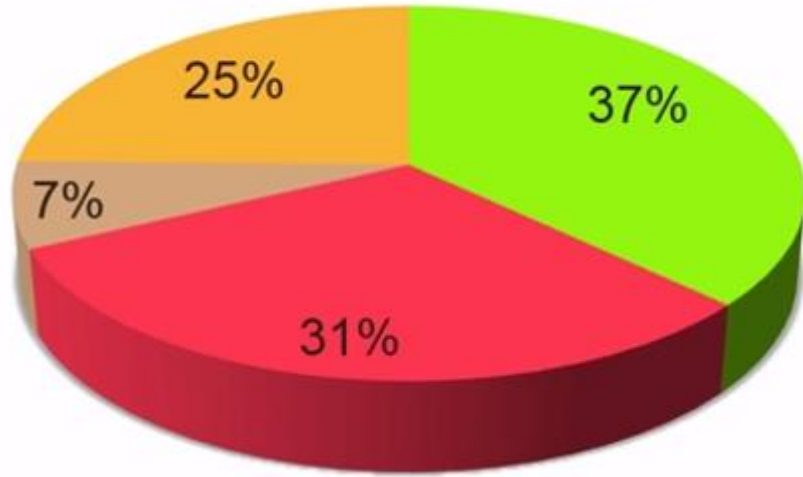
* 18 yaş altı nüfus 25 milyon

Birinci Basamakta İleri Evre Fibrozis İçin Türkiye'de uygulanabilecek Tanı Algoritmi

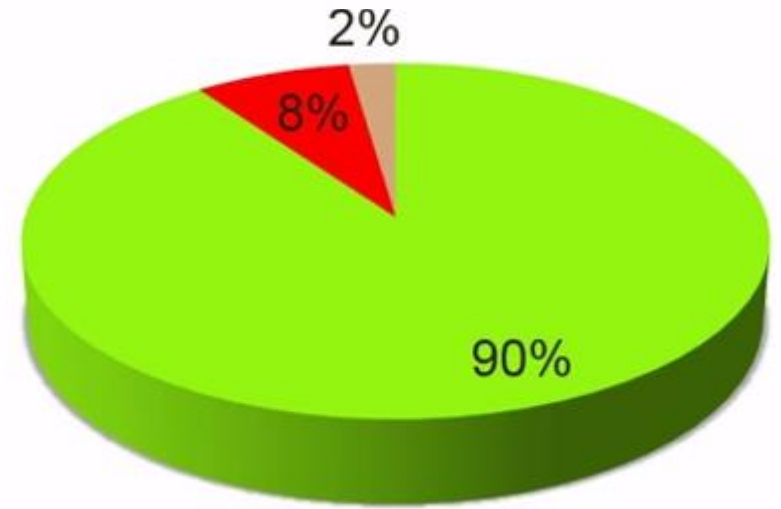
Algoritim takip edilmeyenlerde ileri evre fibrozisi saptama gücü zayıftır

Algoritim takip edilen

57 algoritim takip edilen
12/57 KCFT normal
21/44 (%47,7)'i $>F2$ fibrozisi var

Algoritim takip edilmeyen

- Ciddi karaciğer hastalığı olmayanlar ($\leq F2$ fibrozis)
- İleri evre Karaciğer Hastalığı ($\geq F3$ Fibrozis)
- Tanı Bekleyenler
- Algoritim kriterlerine uymayanlar